

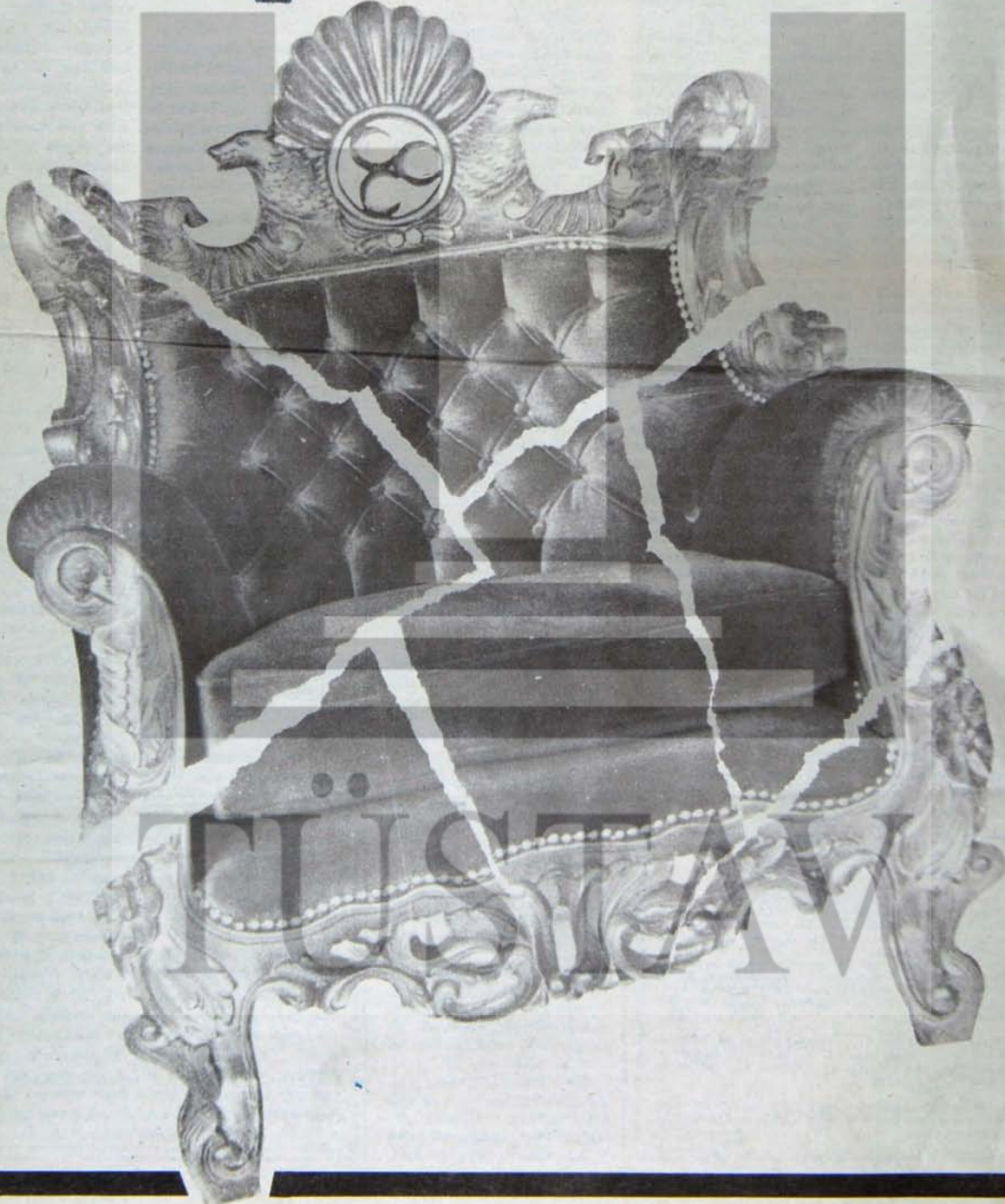
BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
için

YURUYUŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ SAYI: 223

18 TEMMUZ 1979 7.5 LIRA

Suçlu MHP!

Karikatür

Bileği bükülmez bir sanat

Dünyanın dört bir bucağında-ki karikatürcülerin kalemlerinden, fırçalarından çıkan çizgiler, Nasreddin Hoca mizahının "dünyanın ortası" ilan ettiği Akşehir'de 6. kez buluştu...

6. Akşehir Nasreddin Hoca Şenliği Uluslararası Karikatür Yarışması, önceki yıllarla karşılaştırıldığında, belki de beklenmedik ölçüde büyük bir katılımı yapıldı. Tam 35 ülkeden 585 karikatürcü, okyanuslar, kıtalar aşarak, karikatürlerini Türkiye'ye gönderdiler. Arjantin'dan Uruguay'a, El Salvador'a, Brezilya'ya, Trinidad'a, Jamaika'ya; Japonya'dan Yunanistan'a, Fransa'ya, Lüksemburg'a, Mısır'a; SSCB'den Bulgaristan'a, Macaristan'a, Romanya'ya, Yugoslavya'ya; Endonezya'dan Filipinler'e, İran'a dek uzanan bu güç, kuşkusuz, karikatür sanatının hiçbir engel tanımayan evrensel dilinde yatıyor... Birbirinin tam karşıtı toplumsal sistemlere, yaşam tarzlarına sahip ülkelere; sosyalizmin egemen olduğu ülkelerden, faşizmin insanlara kan ağlattığı ülke-

lere dek, 585 karikatürcünün yüreğinde ve beyninde yankılanan, işte bu gücü...

Oysa daha geçen yıl yarışmaya katılan ülke sayısı 14, karikatürcü sayısı ise 332 idi. Yalnızca biryılıda bunca yolun katedilmesi nasıl açıklanabilir? Bu gelişmenin özlü bir açıklamasını, herhalde Tan Oral'ın şu sözlerinde bulmamız mümkün: "Modern çağın yeni ve gerçek bir halk sanatı olma yolundaki karikatür, üstelik insanoglunun ortak dili olan çizgiyi kullandığı için de uluslararası, daha da doğrusu uluslarüstü boyutlarda gelişebilmektedir..."

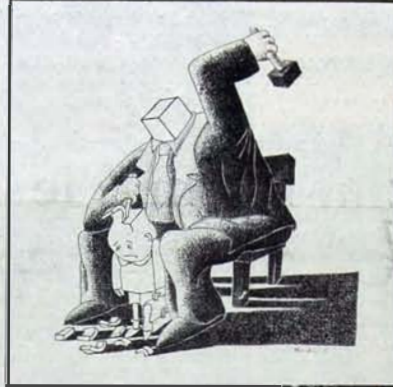
Karikatürün bu "uluslarüstü" hüneri sonucudur ki, belki de haritadaki yerini bile bugüne dek bilmediğimiz bir ülkenin karikatürcüsünü hiç güçlük çekmeden anlıyor, yakınlık duyabiliyoruz. Bizden çok değişik sorunları, çok değişik biçimlerde dile getirseler de, bu yakınlığı, sıcak ilişkiyi duymamak olanaksız.

Halkları birbirine kaynaştırabilmede bu denli becerikli bir başka sanat düşünülebilir mi?..

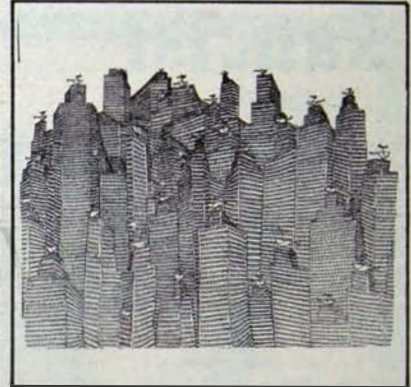

Şükran Kurdekul

ARKADAŞIMIZ ŞÜKRAN KURDAKUL, TEDAVİ İÇİN BULGARİSTAN'A GİTTİĞİ İÇİN YAZILARINA ARA VERMEK ZORUNDA KALMIŞTIR. OKUYUCULARIMIZA DUYURURUZ.

Mehmet Altuğ

Tonguç Yaşar

Sevmez miydik leylekleri?

İlk kez 1973 yılında ülkemiz genç karikatürcülerinde düzenlenen ve 1974 yılında uluslararası bir yarışmaya dönüştürülen Nasreddin Hoca-Karikatür Yarışmaları, karikatür sanatımızın gelişme sürecinde de, önemli bir basamağı oluşturuyor. Karikatürümüzün dünya karikatürüne açılması, grafik-mizahın başka ülkelerde denenilen yeni biçim us-

salıklarıyla tanışması, dünya karikatürü karşısında kendini sınıma olanağı bulması ve genç karikatürcülerimizin kendilerini yetkinleştirmek için bulunmaz bir denektaşına kavuşmaları, Nasreddin Hoca yarışmalarının taşıdığı işlevi yeterince göstermektedir.

Nasreddin Hoca yarışmalarıyla bir kez daha anlaşılmalıdır ki, gerçek sanat, ancak ilerici bir yönelim içinde olan ve insanlığın aydınlık geleceğini, barış içinde yaşanan, savaşızsız, sömürsüz bir dünyayı kendine hedef seçen sanattır... Nasreddin Hoca yarışmalarına katılan karikatürcülerin tümünün de bu doğrultuyu benimsemeleri, işte bunun için hiç şaşırıcı gelmiyor, bunun nedenlerini araştırmayı gereksiz kılar...

Aynı özellikler, bu yıl yapılan yarışmada da, eksik değil ama, fazlasıyla karşımıza çıktı. Henüz bütün karikatürleri değerlendir-

me olanağı bulamamış olsak da, ödül alan karikatürleri tanıyoruz.

Büyük Ödül'ü ikinci kez bir Türkiye'li karikatürcü aldı. Genç karikatürcü Mehmet Altuğ (19-57), toplumsal sorunların en önemlilerinden birini, eğitim sorununu işlemiş. Dört köşe bir kafa yapısına sahip bir adamın, zorbalık yoluyla önündeki çocuğu kafasını kerdî kafa yapısına benzetmeye çalıştığını anlatıyor karikatüründe. Özgün tekniğiyle, karışık unsurların usta bir yorumunu gözümüzün önüne getiriyor Mehmet Altuğ.

Yarışmanın Başarı Ödülleri'ni de, Yukiyoshi Tokoro (Japonya), Lubomir Mihailov (Bulgaristan), Laville (Fransa), Mojmir Mihatov (Yugoslavya), Tonguç Yaşar (Türkiye) kazandılar. Ayrıca çeşitli kuruluşlar da, özel ödülleriyle yarışmaya katıldılar.

6. Akşehir Nasreddin Hoca Şenliği Uluslararası Karikatür Yarışması, karikatür sanatının ne denli bükülmez bir bileği olduğu- nu bir kez daha gösterdi...

DEMOKRATİK EĞİTİM MÜCADELESİNDE SAĞLIKLI BİR ÇIKIŞ

OKUL DEFTERİ

"İki aylık eğitim dergisi" Okul Defteri'nin Temmuz sayısı çıktı. "Öncelikle bir meslek dergisi" olarak "öğretmenlere, öğrencilere, kısaca eğitimi dünyasına yönelen" Okul Defteri'nin bu 3. sayısı ağırlıklı olarak tatil sorununa ayrılmış bulunuyor.

Kitaplıkların karıştığını, yayın ilanlarını izleyin, tatil konusunu işleyen yapıtlara incelemelere rastlayamazsınız. Neden? Tatil'in eğitim gibi bir bak olduğu bilimlere yerleşmemiştir de ondan. "Okul Defteri" bu konuda öğretmen hareketinin önemli bir ekşisini gidermede ilk ciddi adımı atıyor. Dr. Ercan Eyüboğlu sorunu kuramsal açıdan ele alıp kapitalist bir ülke olarak Fransa'nın, toplu tatilini yaşama geçirildiği sosyalist ülkelerin ve Köy Enstitülerinin tatil uygulamalarını özetliyor. Eğitimin olduğu gibi tatil de demokratikleşmesi gereğini vurguluyor.

Prof. Dr. Bozkurt Güvenc'in yazısında "Ders-dışı zamanların değerlendirilmesi sorunu" işleniyor. Mehmet Türkkan "Öğretmenin Dinlenme Sorunu" başlıklı yazısında MEB'ni, "öğretmenlerini ve çalışanlarını dinlendirme konusunda en az yatarımla en çok kişiye hizmet" götürmeye çağınıyor. Öğretmenlerin yaz çalışmalarını konu ediyor. Niyazi Altunya, "Üretim Süreci içinde eğitim" yazısında Tonguç'u ve Köy Enstitülerini inceliyor.

Muzaffer İzgü Çocuk Kitaplarını, Gürhan Fişek "Bir insan hakkı olarak ÇOCUKLARIN ve gençlerin korunması"ni ele alıyor.

Veysel Günayın yazısı Türkiye sanat eğitimi konusunda

ışılıyor, öneriler getiriyor.

Ali Canlı, bu yılki 19 Mayıs kutlama törenlerinin perde arkasını ve dayandığı politik hesapları sergiliyor: "Durum böyle olunca bu türden büyük düzenlemelerden amaç yalnızca 'GÖSTERİ'dir, politikacının sarsılan durumunu kurtarmasıdır, kurultay öncesi verimli bir politik yatarımdır." Ayşe Çiğdemli'nin "kadın hükümlüler ve eğitim" yazısını Demet Börücüene'nin "Yurt Dışındaki işçi çocuklarının eğitim çıkmazı" adlı incelemesi izliyor. Doç.Dr. Türker Alkan "Türkiye'de ve Batı Avrupa'da uygulanan tarih öğretiminde ulusculuk" yazısını şöyle bitiriyor: "tarih kitaplarımızın içeriğinin şoven bir ulusculuk anlayışından kurtarılması, diğer ulusların, kültür ve uygarlıklara daha yararlı ve insanca bir bakış açısına kavuşturulması gerekiyor."

A. Tülin Yalçın, "yüksek öğrenimin zorunlu kademesi Özel Dersaneler" konusunda ilginç rakamlarla çarpıcı gerçekleri dile getiriyor. ÜSYM'deki anti-demokratik uygulamalar, yayın tanıtma ve okurların zengin katkıları, İ.Sefa Güner'in "Belirtiler"i, H.Raşit Öymen üstüne kısa bir not, Gören Bulut'un Ressam Sırrı Divit yazısı, Feri Doğan'dan çizgiler...

Tüm bunlar 48 sayfaya nasıl sığdırılmış? Böylece yoğun bir içerikten biçim ve sunuma geçmek gerekiyor. İlk sayısı 32 sayfa iken 2 ve 3. sayılar 48 sayfa. Son sayıdan 7 bin basıldığını öğreniyoruz. İki aylık bir eğitim dergisi için ciddi bir başlangıç.

Dergi kendisini şöyle tanımlıyor: "Okul Defteri bir kavga dergisidir ve belki de bu yüzden bir başucu dergisi de olmak savındadır. Bu yaklaşımla eylem ve ilgi alanını, konularını, eğitim bütünü içinde genişletmiş, sayfa sayısını arttırmıştır. Biçim yönünden de sunumunu iyileştirmeyi, yetkinleştirmeyi amaçlamaktadır." Bu yetkinleşme çabası ilk üç sayı birarada değerlendirildiğinde olumlu yönde bir gelişmeyi simgeliyor. Ancak, kapaktan başlayarak daha güzel bir sunuma ulaşmak gerek, ve olanaklı.

Okul Defteri, ilerici öğretmen hareketinin bir ürünü; ama aynı zamanda eğitimde demokratikleşmenin sağlıklı bir adımını oluşturuyor. Bu ikili sürecin günümüzde karşılaştığı güçlükleri yadsımak olanaksız, ama eğitim dünyasına belli bir düzeyle ve sağlıklı tavirle yaklaşma gereği de ortada. Okul Defteri bu sorumluluğun bilincini taşıdığı izlenimini veriyor.

zülfü livaneli
ATLININ TÜRKÜSÜ

Genel Dağıtım:
YANKI PLAKÇILIK LTD. ŞTİ.
İ.M.Ç. 6. blok 6437 Unkapanı - İstanbul

ÇIKTI

HESAP SORMAKTAN DÖNÜŞ YOK

YÜRÜYÜŞ

Son günlerin gelişmeleri birkaç cümleyle özetlenebilir: Faşist hareket, kendisini savunmak ve korumak için varolan bütün olanaklarına ve CHP ağırlıklı hükümetin bütün zaafına rağmen, giriştiği son manevrayı tamamlayamadı yeniden başladığı konuma dönmüştür. Faşist hareketin, açığa çıkmış olan suçlu konumunu tersine çevirerek kendisini meşrulaştırma ve aklamaya girişimleri bir kere daha başarısızlığa uğramıştır.

MHP'nin faşist terördeki sorumluluğunun çok sayıda kanıta ortaya çıkması ve özellikle Abdi İpekçi'nin katilinin Haziran sonunda ele geçirilmesi üzerine MHP binalarına ve yöneticilerine karşı başlatılan tertiplerin yaratabileceği "mağdur" görüntüsü, kısa sürede yeni cinayetlerle, bir dizi katliamın MHP'li faillerinin ortaya çıkarılmasıyla etkisiz hale gelmiştir. Aynı günlere raslatılan "MİT ajanları" senaryosu da birkaç gün içinde iflas etmiştir. Bütün bunların arkasında Abdi İpekçi'nin katilinin MHP'le ilişkisinin kanıtlanması, yakalanma olayının erken açıklanmasıyla soruşturmayı şimdiden kapatma hesapları olsa bile, MHP'yi bir kez daha suçlu sandalyesine oturtmuştur.

Faşist hareketin, meşruluğu ve aklanmayı, zaten uzun dönemli stratejisi için değil, sadece geçici taktik avantajlar için gerekli gördüğü düşünülebilir. Çünkü gerçekten de faşist hareket, uzun dönemli iktidar stratejisini "barışçı" bir görünüme değil, açıkça terörist bir politikaya dayandırmıştır. Bu nedenle de, son çözümlerde başarılı olamasa da, faşist hareketin kendisini kitlelerin gözünde arındırmak için giriştiği manevraların, her defasında ona yeni bir zaman kazandırmak işlevini gördüğü ve amacına ulaştığı ileri sürülebilir.

Ne var ki bu savunma geçerli olabilmesi için, faşist hareketin kitleler üzerindeki etkinliğinin düzenli bir yükseliş sürecinde olması ve kendisini meşrulaştırma ve aklamaya girişimlerine, sadece bu yükselişte yeni adımlar için gereksinimi gerekir. Oysa bugün Türkiye'de durum böyle değildir. Faşist hareketin manevraları, geniş kitlelerde, hatta bir süre öncesine kadar faşist hareketin tabanında yer alan kesimlerde bile, gerici-faşist güçlere karşı tepkinin sürekli yükseldiği ve yaygınlaştığı koşullarda ortaya çıkmaktadır. Faşist örgütlerin meşrulaştırma ve aklanma girişimleri, ağırlıklı olarak, kendi güçlerini korumak, konularında tutunmak, kitlelerden yalıtılma sürecini geciktirmek amacıyla yöneliktir.

Bu kadar da değil. Yürüyüş'ün geçen sayısında da altı çizildiği gibi, faşist örgütleri bir dokunulmazlık halkası içinde koruma girişimleri, büyük burjuvazinin çıkarlarına uygun "geniş tabanlı" ara hükümet biçimlerinin oluşturulmasının koşullarından biridir.

İşte böylesi, faşist hareketin meşrulaştırılması ve aklanması girişimlerinin büyük, tekeli sermayenin en geniş kesimlerinin desteğini aldığı koşullarda bile, bu girişimler yine de yarıda kalmakta, faşist odakların önünde açılacağı beklenen kapılar kapanıvermektedir.

Bu somut durum nedenleri nelerdir.?

Bunlardan biri, doğrudan doğruya büyük, tekeli burjuvazinin politik iktidar bunalımının derinliğiyle ilgilidir. Bugünkü sınıfsal güçler dengesinde, sınıf çıkarlarının temel gereklilikleriyle güncel zorunluluklarını uyumlaştıran tek ve geçerli bir iktidar biçimini oluşturup buna yönelemeyen tekeli büyük burjuvazi, bütün politik güçlerini de tek bir doğrultu üzerinde yönlendirememektedir. Büyük, tekeli burjuvazinin politik kolları arasında güncel gereklere karşı koyan tam bir eşgüdümün sağlanamaması, her zamanki yedek güç faşist hareketin gediklerinin kapatılabilmesini, faşist örgütlerin korunması için bütün olanakların seferber edilebilmesini önlemektedir.

Ne var ki faşist hareketin kitlelerden yalıtılmasını ve onların gözünde açığa çıkması sürecinin durdurulmamasının asıl nedeni, Türkiye'de genel anti-faşist - antiemperyalist hareketin kitlelerin talep ve özlemlerinin biçimlenmesindeki belirleyici etkisinin önlenememesidir.

Başta işçi sınıfının politik hareketi olmak üzere Türkiye'de ilerici, demokratik güçlerin uzun yıllardır sürdürdüğü anti-faşist, antiemperyalist mücadeleye, emekçi kitlelerin politik bilinç düzeyinin gelişmesinde başlıca rolü oynamaktadır.

Diğer bir deyişle, işçi sınıfının bilimsel sosyalist politik örgütünün, ilerici sendikalar örgütlerinin, emekçi yığınların örgütlendiği demokratik kitle ve meşhür kuruluşlarının anti-faşist, antiemperyalist, anti-kapitalist talepler doğrultusunda sürdürdüğü mücadeleler ürününü vermiştir ve vermektedir. CHP'nin sağ merkez yönetiminin ve onun doğrultusundaki çevrelerin, demokrasi mücadelesini CHP'nin imtiyazı altında göstermeye ve parlamentoya hapsedmeye yönelik bütün çabalarına rağmen, anti-faşist mücadeledeki bütün belirleyici kazanımlar demokratik güçlerin kitleler arasındaki etkin direnişiyle ve bu direnişin desteğiyle kazanılmıştır.

Ve işte bugün yine bu mücadelenin kazanımlarının bir ürünü olarak, faşist hareketi meşrulaştırmaya ve aklamaya yönelik her girişim, daha amacına ulaşmadan başladığı yere geri dönmektedir. MHP'nin ve yandaşı faşist örgütlerin dağıtılması isteminin üzerine sünger çekilebilmesi bir yana, bu istem her

geçen gün güç kazanmakta, kitleselleşmektedir. Faşist hareketin afişe olan konumunu onarması için koşulların en elverişli sandığı bir ortamda, tam tersine, faşist odaklara karşı en etkin önlemlerin alınıp uygulanması için yeniden en geniş kitlelerin kararlı desteği ortaya çıkmıştır.

Östelik bu, CHP Merkez yönetiminin "partiler arası diyalog" gereksinimiyle MHP'nin ve faşist örgütlerin suçluluğu üzerine sünger çekmeyi, faşist odakların üzerine yürüme zorunluluğundan kendisini kurtarmanın bir yolu olarak gördüğü bir sırada olmuştur.

CHP yönetimi, bir yandan emperyalizmin ve tekeli büyük burjuvazinin desteğine dayanarak iktidarda kalmaya çalışırken, diğer yandan da faşist terör karşısında iktidarını koruyabileceğini kanıtlamak gibi bir açmazın içindedir. Daha açık bir deyişle, faşist terörün gücünün CHP hükümetinin gücünden üstün gelmesini önlemeye ve faşist terörü kontrol altına almaya, ama bunu, emperyalizmin ve tekeli büyük burjuvazinin planlarıyla çatışmadan yapmaya çalışmaktadır.

CHP ağırlıklı hükümetin faşist odaklara karşı tutumunu bugüne kadar bu politika belirlemiştir ve işte bu politika, hükümeti faşist terör karşısında yenik konuma düşürmüştür. Ve CHP merkez yönetimi, kendisini bu yenilginin sorumluluğundan "kurtarabilmek" umuduyla, MHP'yle ve faşist odaklarla uzlaşmayı meşrulaştıracak ve haklı gösterecek, faşist örgütlerin dağıtılması zorunluluğunu sonsuza dek ertelemeye sağlayacak manevralar aramaya başlamıştır. Diğer yandan da, CHP hükümetine terör odakları karşısında güçlü bir görünüm verecek, daha doğrusu güçsüzlüğünü unutturacak bazı "başarı" örneklerini kamuoyuna sergileme çabasına girmiştir.

Geçtiğimiz günlerde İçişleri Bakanı'nın bazı açıklamaları, hükümetin, bazı önemli cinayetlerle, silah kaçakçılığıyla ilgili ipuçlarını, bu olayları derinlemesine açığa çıkarmak ve sorumlularından hemen hesap sormak yerine, faşist odakların direnişini yumuşatmak ve onları bir uzlaşmaya "razı etmek" için üstü kapalı bir pazarlık aracı olarak kullanma çabasında olduğu kuşkusunu güçlendirmiştir. Örneğin Bakan Güneş, silah kaçakçılığıyla bazı "politikacıların" (dikkat edilsin, "partilerin" değil) ilişkili olduğuna dair açıklamalarıyla ilgili bir soruyu şöyle yanıtlamıştır:

"Benim o sözlerimin içinde bir mesaj vardır ve mesaj gereken yere ulaşmıştır. Şu anda isimlerin açıklanması düşünülmemektedir."

Açıkçası İçişleri Bakanı ve hükümet, konuyla ilgili gerçekleri kamuoyuna açıklamaya bile karar vermediğini; tersine göndermek istediği "mesaj" yerine ulaştığı takdirde, karantık tertiplerin sorumlularından hesap sormadan olayların üstüne bir sünger çekerek kanıtları kamuoyuna hiç açıklamamaya bile hazır olduğunu ortaya koymuştur.

Şimdi Abdi İpekçi'nin katilinin yakalanması olayının da, "Türk polisinin uluslararası ölçüdeki bir başarısı" türünden övmelerle, soruşturmanın bugünkü aşamasında sonuçlandırılmış gösterilip, MHP'yi bütünüyle açığa çıkaracak bir boyuta ulaşmasını önlemeye çalışıldığı izlenimi güçlenmektedir.

Kısacası CHP yönetimi ve hükümeti, faşist odakların üzerine etkinlik yürüme ve onları dağıtma zorunluluğundan yakasını kurtarmak için adeta sürekli bir "fırar" içindedir; ama bu zorunluluk bir türlü onun peşini bırakmamakta, her defasında karşısına dikilmektedir. CHP merkez yönetimi, faşist odakların üzerine yürümek için "şimdi" zamanın erken olduğu savunusunu ileri sürmek için ne zaman bir fırsat yakaladığını sansa, çok geçmeden bu savunusu yerle bir olmakta, faşist odakların dağıtılması için sadece CHP hükümetinin kararlılığı koşulunun eksik olduğu somut gelişmelerle kanıtlanmaktadır.

Olaylar göstermektedir ki, Türkiye'de politik güçler dengesi, faşist odaklara karşı sonuç alıcı bir eylem programını hayata geçirmeyi ve bu odakları dağıtmayı sağlayacak biçimde demokratik güçlerin lehine çevrilebilecek durumdur. İşçi sınıfının ve emekçi kitlelerin anti-faşist istemlerinin gelişkinlik düzeyi ve kararlılığı buna elverişlidir ve sorun, kitlelerin bu istemlerine ve kararlılığına dayalı bir politikayı demokratik güçlerin uyumlu eylemleriyle hayata geçirebilmektir.

CHP yönetimi artık şunu kavramak zorundadır: MHP'den ve diğer gizli-açık faşist örgütlerden hesap sorma zorunluluğundan kaçışın sonu yoktur. Bu zorunluluk, kendisini sözde de olsa faşizme karşı tanımladığı sürece, CHP yönetiminin ve onun hükümetinin yakasını bırakmayacaktır. Bu zorunluktan "kurtulmanın" bir tek yolu vardır; o da faşist hareketi büyük burjuvazinin vazgeçilmez bir yedek gücü olarak açıkça kabullenip onun karşısında direnmektir. Bu, CHP yönetiminin, hem CHP tabanı karşısında, hem de ülkemizin tüm emekçi yığınları ve demokratik güçleri karşısında gerici güçlerle birlik yolunu seçtiğinin kanıtı olacaktır.

Unutulmasın, gün hesap sorma günüdür!

İşçi sınıfı ve demokratik güçler bu hesabı mutlaka soracaktır!

Abdi İpekçi'nin katili Mehmet Ali Ağca yakalandı!.. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğrencisi Mehmet Ali Ağca ile birlikte, cinayet sırasında kendisine yardımcı olan Yavuz Çaylan da yakalandı. Olayın bir diğer sanığı olarak belirlenen Mehmet Şener de aranıyor.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü tarafından yapılan açıklamaya göre, Mehmet Ali Ağca, faşistlerin iş olarak kullandıkları Beyazıt Marmara Kahvesi'nde, üzerinde sahte kimlik ve 6 bin lira parayla ele geçirildi. Katil, 11 Temmuz günü de gazetecilerle görüşürülerek, cinayeti "neden" ve "nasıl" işlediğini anlattı!

"Bazı çevreler", Abdi İpekçi'nin katilinin yakalanması olayına değişik yaklaşımlar gösterdiler. Katilin "ilginç" bir kişiliği olduğu üzerinde durdular. Öyle ya, Mehmet Ali Ağca, "Kendi tarifine göre" "bağımsız terörist" imiş, "sömürü düzenine" karşı imiş ve Abdi İpekçi'yi sömürü düzeninin savunucusu olduğu için öldürmüştü!.. Ağca'nın herhalde için başında kendisine öğrettiği için ısrarla kullandığı bu ifade, gerici, faşist güçler ve bu güçlerle işbirliği halindeki basın tarafından, faşist cinayet odaklarının aklanması için kullanılmaya çalışılıyor. Bu çevreler şimdi, politik etkisi son derece önemli olan bu cinayetin olayının arkaındaki gizli güçleri gözden kaçırmak için örgütlü bir çaba içinde. Hazırlanan oyun, bir yandan MHP'yi ve yan kuruluşlarını ak-

lama kampanyasını "kurtarma" amacına yönelikken, öte yandan da ilerici, demokratik güçlere açık bir saldırı anlamını taşıyor. Yani, bir taşla iki kuş vurulmaya çalışılıyordu.

Ne var ki, bu hesapların tutma şansı yoktur. Abdi İpekçi'nin katili Mehmet Ali Ağca ve Yavuz Çaylan, gözden kaçırılmaya çalışılan sözlerinde kimler tarafından cinayet için örgütlendiğini, bu cinayetin ardında hangi güçlerin olduğunu aslında yeteri kadar açık biçimde ortaya seriyorlar: Mehmet Ali Ağca, iki yıl kadar önce Şehremini'de bulunan MHP İlçe Merkezi'nde yöneticilik yaptığı belirtilen diğer sanık Mehmet Şener'den, can güvenliğinin tehlikede olduğunu belirterek olayda kullandığı tabancayı istemiştir. Aynı tabancayı da, olaydan sonra gene Mehmet Şener'e, Akaray'da bulunan MHP İl binasında teslim etmiştir. Yavuz Çaylan da bu ifadeyi doğrulamış ve kendisinin de gittiği MHP İstanbul İl Merkezi'nde televizyonlu bir odada kendisini gördüğünü söylemiştir. Mehmet Ali Ağca'nın Malatya'da bulunan evinde yapılan aramada ise, Bozkurt resimli afişler, Türkiye'nin resimleri, MHP'ye ait yayınlar, ÜGD yöneticileriyle fotoğrafları bulunmuştur. Ayrıca, olayın olduğu 1 Şubat 1979 gününden kısa bir süre önce, 1979'un Ocak ayında, "kimliği bilinmeyen kişiler" tarafından katilin annesi hesabına 100 bin lira yatırılmıştır!...

Bütün bunlar gerçektir. Bu gerçekleri kimse inkar etmemektedir. Ama hala kimileri bu cina-

Abdi İpekçi'nin katili Ağca, yardımcısı Yavuz Çaylan

Suçlu MHP!

Ağca Malatya ÜGD Başkanıyla

yetin arındaki güçleri görmektedir. Aynı çevreler ya da Mehmet Ali Ağca'nın "sol terörist" bir grubun üyesi olduğunu da açıklayacaklardır acaba?..

Abdi İpekçi'nin öldürülmesi gizli-açık faşist cinayet odakları tarafından tezgahlanmıştır. Bu tezgahın üstünü küllmeye gerici, faşist örgütlerin, basın tröstlerinin güçleri yetmeyecektir. Ve şimdi daha açık değil midir, MHP'yi aklama kampanyasının hedefleri; MHP yöneticilerine seri olarak yönelen saldırıların perde arkaındaki amaçları; katilin gazetecilerle görüştüğü gün faşist çetelerin ortaklık terör estirmesi?.. Ve bu olayların özellikle Ağca'nın yakalandığı 25 Haziran'dan sonra yoğunlaşması?..

MHP ZOR KULLANACAK!..

Böylesi önemli gelişmelerin sürdüğü günlerde, Federal Almanya'daki Anayasa'yı Koruma Örgütü tarafından yayınlanan yıllık raporda MHP yanlısı kuruluşların Federal Almanya'da tehlikeli birleşime gösterdikleri açıklanıyordu. Yabancı siyasal gruplara ilişkin olarak hazırlanan 1978 yılı raporunda, 100 kadar faşist demerğin MHP tarafından kurulduğu ve MHP'nin etkisi altında oldukları belirtiliyor. Anayasa'yı Koruma Örgütü'nün bu yıllık raporunda, "ülkücü" adıyla tanınan bu grupların, artık eskisinden farklı olarak "aşırı eğilimli" yabancı güçler arasında sayıldığına dikkat çekilmektedir.

MHP yanlısı saldırıların evrelerinde yapılan aramalarda da vurucu ve kesici silahlar bulunduğu belirtilen rapor, ayrıca Türkiye'nin 29 Ekim 1978 tarihinde Federal Almanya'da yaptığı temaslardan da söz ediliyor. "Türk Kültür Demekleri"nin yaptığı toplantıya Türkiye'nin de katıldığı ve bu toplantıda konuşanlardan birinin artık "zor kullanılması" gerektiğini belirtiyor.

Cinayetlerin, katliamların arkaındaki güçler hâlâ açık değil mi? ..

gündemin başında

İki dış politika

Başbakan Ecevit ile Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi Başkanı Todor Jivkov'un buluşmasıyla Türkiye ve Bulgaristan arasında gerçekleştirilen görüşmeler, hükümet yetkilileri tarafından da Türkiye'nin dış ilişkilerinde önemli bir aşama olarak nitelendirildi.

Bu nileme hiç kuşkusuz çok açık ve nesnel bir gerçeği dile getiriyordu.

Ne var ki en az bu saptama kadar önemli olan bir başka sorun, bu saptamanın mantıksal ve zorunlu sonuçlarına kadar götürülüp götürülmeyeceği, ya da bu saptamayla hangi sonuçların "kanıtlanmak" istediğidir.

Türkiye ile Bulgaristan arasındaki ilişkilerin ulaştığı aşamanın nesnel bir değerlendirmesinden çıkabilecek tek geçerli sonuç vardır: Türkiye'nin ulusal bağımsızlığından, uluslararası etkinliğinden, dünya barışına geçerli ve kalıcı katkıları sağlanmasından ve yurt güvenliğinin barışı güçlendirerek pekiştirilmesinden yana sağlam sonuçlar verebilecek tek dış politika, sosyalist ülkelerle işbirliğini, tüm antiemperyalist yönetimlerle ve kurtuluş hareketleriyle dayanışmayı esas alan bir dış politikadır.

Türkiye'nin böyle bir dış politikaya yönelmesi, aynı zamanda, ülkenin içinde bulunduğu ağır ekonomik ve toplumsal bunalm koşullarından çıkış ve gerici-faşist güçlere omuz veren emperyalist dayatmalardan geri alınması için de tek geçerli, demokratik seçeneğin gereğidir.

Ne var ki acaba Ecevit Hükümeti de, kendi iktidar döneminde sosyalist ülkelerle kurulan ve çok daha ileri gelişme potansiyelleri taşıdığı ortaya çıkan ilişkilerden bu somut sonuçlara mı ulaşmaktadır?

Bugüne kadar gözlenen, Ecevit hükümetinin, sosyalist ülkelerle kurulan başarılı ekonomik, politik, kültürel vb. bağlantıları, kendi politik başarısının bir "kanıtı" olarak sunmaya çalışması olmuştur. Olumlu sonuçlar vermesi "esyanın tabiatı gereği" kaçınılmaz olan bu ilişkiler, hükümetin sayısız başarısızlık ve yenilgilerinin yanında, onları unutturacak başarıları bir politik kanıtı olarak öne geçirilmek istenmiştir.

Dolayısıyla sorun, Ecevit hükümetinin, sosyalist ülkelerle ilişkilerle, kamuoyuna kısa vadede bazı politik başarılar sunmanın psikolojik bir aracı olarak mı yaklaştığı; yoksa bu ilişkilerin olumlu sürecinden gerekli sonuçları çıkararak gerici-faşist partilerinden gerçekten farklı bir dış politika seçeneğine mi yöneldiğidir.

Bunlardan birincisinin doğru olması, hiç kuşku duymasın, sosyalist ülkelerle gelişen ilişkilerin de eninde sonunda çıkmaza sokulması, geride doğru çevrilmesi ve atılan ileri adımların da yitirilmesi sonucunu verecektir. Çünkü böyle bir yaklaşımın, sosyalist ülkelerin hükümetlerinde sürekli bir güven yaratarak Türkiye'nin içtenliğini kanıtlaması, Türkiye ile bu ülkeler arasında daha derin ve temelli bir işbirliğinin koşullarını yaratması mümkün değildir.

Ne var ki ikinci tür bir yaklaşımın inandırıcılığı da, her şeyden önce hükümetin, dış politikasındaki çelişkileri ortadan kaldırmasına, emperyalist merkezlerle kapalı kapılar ardında pazarlıklar yürütme tutumundan vazgeçmesine, emperyalist bloklara bağımlılığını kanıtlayacak güvencelerle kendisine destek ama politikasını terketmesine bağlıdır. Hükümet böyle bir yola girmedikçe, bölge ve dünya barışı taraftarlığına, yumuşamadan yana açıklamalarına, kendisinden başka kimsenin inandırılması mümkün değildir.

• mehmet aközer

Haydi, Hürriyet işkencecileri de açıklasın

Son günlerde terörizmin sorumluluğu konusunda hedef göstermek, solu hedef göstererek faşist örgütleri, MHP'yi temize çıkartmak için özel bir işlev üstlenen Hürriyet, bu arada ciddi bir "açık" da verdi. Hürriyet, 12 Mart döneminde birçok tutuklununun "ağır işkencelere uğradığını", üstelik polis yetkililerini kaynak göstererek ilan etti ya da ağzından kaçır-
dı.

28 Haziran Perşembe günü tarihini taşıyan Hürriyet gazetesinde, sözüm ona "soldaki" terörist örgütlerin açığa çıkarıldığına, hücrelerinin dağıtıldığına ilişkin ayrıntılı bir haber yayımlandı. Yıldırım Çavlı imzasını taşıyan haberde, "güvenlik kuvvetlerinin yıllardır süren ümitsiz uğraşlardan sonra yaşadığı örgütlerle karşı ilk büyük başarısını elde ettiği ve büyük ölçüde çöktürülen iki güçlü militan örgütün tarihsel se-masını çizebildiği anlatılarak, bu örgütlerin sorumluları hakkında ayrıntılı bilgi veriliyor.

Habere göre, güvenlik kuvvetlerinin bu sonuca ulaşmasında iki önemli faktör rol oynamıştı ve bunlardan ikincisi, "militanların hataları" idi. Haberin kaynağı açıkça belirtilmemle birlikte, "birinci bölüm", "ikinci bölüm" gibi ayrımlardan söz edilecek kadar, güvenlik kuruluşlarına ait bir rapordan özeltildiği anlaşılabilir. "militan hataları" olarak şu sayılıyordu:

"Geçmiş yıllarda merkez komitesinde veya bölge komitesine yükselen bir militan son derece iyi eğitilmiş olur ve polis taktiklerini bilir."

Bir sonraki cümle ise şöyle devam ediyordu: "12 Mart döneminde bu militanların çoğunluğu ağır işkencelede bile örgüt arkadaşlarını ele vermediler."

İşte burada Hürriyet, ya da Hürriyet'e bu haberi sağlayan kaynak, fena halde açık veriyordu. Kaynağın güvenilirliği dolayısıyla belki redaksiyonuna bile gerek görülmeyen haberde, 12 Mart döneminde yapılan "ağır işkenceleler" itiraf ediliyor.

Hürriyet'in kimi "istihbarat" örgütleriyle kurduğu "muhabirlik" ya da "muhbirlik" sözleşmelerinin uygulanmasında doğan böyle ufak (!) pürüzler kendisini ügünlendirir. Ama düpedüz Hürriyet'in haber kaynağının ağzından itiraf edilen işkencelelerin sorumluları üzerine çekilen "sünger" perdesi bir here daha yırtılmıştır. Şimdi açıklama yapmak. "Türk polisi yakalar" edebiyatıyla kamuoyunun dikkatlerini toplamaya çalışan İçişleri Bakanı'na ve Başbakan'a düşmektedir.

Ama bakalım Hürriyet, şimdi de işkencecilerin adlarını açıklama cesaretini gösterebilecek mi?

Antalya doruğunun izinde

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi Başkanı ve Bulgaristan Komünist Partisi Birinci Sekreteri Todor Jivkov, BHC ve Türkiye arasındaki iyi komşuluk ve işbirliğini geliştirmek ve her iki ülke arasında anlaşmaya varılması gereken bazı konuları görüşmek üzere, 9 Temmuz'da Antalya'ya geldi. Todor Jivkov ile birlikte gelen Bulgar heyetinde, Dışişleri Bakanı Peter Mladenov, ekonomik işlerde görevli Başbakan Yardımcısı Andrei Lukanov, İçişleri Bakanı Yardımcısı İliya Kasev, Devlet Kültür Komitesi Başkanı Ludmilla Jivkov, Jivkov'un Özel Kalem Müdürü Milko Balev, devlet Protokol Şefi Boris Jurov ve Dışişleri Bakanlığı Daire Başkanlarından İvan Ganev bulunuyordu.

İYİ KOMŞULUK VE DOSTLUK TEMELİNDE İŞBİRLİĞİ

Taraflar arasında ekonomik, teknik ve kültürel alanlarda işbirliği konularının ele alındığı görüşmeler, 1975 yılında imzalanan iyi komşuluk ve işbirliği ilkelerine ilişkin bildiri temelinde gerçekleşen ilişkilerin önemli bir basamağını oluşturuyor. Görüşmeler aynı zamanda, 1978 yılında Başbakan Ecevit tarafından Varna'ya yapılan ziyaret sırasında imzalanan, "Bulgaristan Halk Cumhuriyeti ile Türkiye arasındaki ekonomik işbirliğinin daha da geliştirilmesine ilişkin uymulu yönler" belgesinin de zorunlu bir devamı niteliğinde. İki ülke arasındaki ilişkilerin, BHC'nin Balkanlarda dostluk ve işbirliği için gösterdiği çabalar sonucu, bu yıl içinde özellikle yoğunlaştığını gözlemek mümkün. Bu yılın Mart ayında iki ülkenin başbakan yardımcılarının görüşmeleri. Daha sonra Bulgaristan-Türkiye Ekonomik ve Tek-

nik işbirliği Komitesi dördüncü toplantısı, tarım, turizm ve ulaştırma alanlarında karma komisyonların oturumları ve uzmanların görüşmeleri oldu. Türkiye'de bazı sanayi işletmeleri kurulmasına ilişkin de çeşitli anlaşmalar yapıldı.

Bu gelişmeler Todor Jivkov'un bir gazeteye verdiği demeçte de vurgulanıyor ve bu ilişkilerin günümüzde daha da etkinleşen yumaşma politikasıyla uygunluğunu üzerinde duruluyor. Dünyada yumaşma sürecinin doğal sonuçları üzerinde duran Jivkov, Bulgaristan ve Türkiye arasındaki ilişkilerle ilgili olarak şu görüşlere yer verdi: "Aralarında iyi komşuluk ve işbirliği ilişkilerini geliştirmeye çalışarak, gerek Bulgaristan, gerekse Türkiye dünyada genel politik iklimin iyileştirilmesine belirli bir katkıda bulunuyorlar. Ülkelerimiz BM ve özel örgütleri gibi önemli uluslararası forumlarda, Avrupa güvenlik ve işbirliği toplantısı çerçevesindeki karşılaşmalara, Orta Avrupa'da silahlı güçleri ve silahları azaltma konulu Viyana görüşmelerine vb. katılıyorlar. Bizler, yumaşma, barış ve ilerleme yararına, hem çok yanlı, hem

Görüşmelerde iki ülke arasındaki taşıt geçiş ücretleri ve vize bağımsızlığı, özellikle TIR geçişleri konusunda Bulgaristan'ın Türkiye'ye çok önemli kolaylıklar göstermesinde de prensipte anlaşıldığı görüldü.

Bu konuların yanında, hatta bu konulardan da önemli başka ekonomik konular da görüşmelerin gündeminde yer aldı. Bulgaristan, Türkiye'ye daha çok elektrik vermeyi kabul etmesinden sonra, ortaklaşa petrol arama ve maden işletme önerilerinde de bulundu. Ayrıca Dünya Bankası tarafından finanse edilen, Afşin-Elbistan santralının ikinci ünitesine katılma ve yeni teknolojiler içeren ağır sanayinin kurulmasında da önemli öneriler getirildi.

Jivkov-Ecevit doruğunun gündeminde hiç kuşkusuz yalnızca bu konular yer almıyordu. Görüşmelerin yapıldığı şu günler Ortadoğu'da ciddi sorunların, çatışmaların da artarak sürdüğü gündürlü. Bu koşullarda yapılan görüşmelerde bölge sorunları da görüldü.

Ecevit hükümeti BHC heyetiyle yaptığı bu önemli görüşmeleri, emperyalizm ve uluslararası finans kuruluşlarıyla sarmaş do-laş olduğu günlerde yapmaktadı.

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin önköşulsüz, önyargısız giriştiği bu yakın ilişkiler Türkiye hükümetlerinden de yapıcı yaklaşımlar beklemektedir. Bu yaklaşımlardan uzak olunduğunda, Bulgaristan ya da bir başka sosyalist ülkenin uzattığı dostluk elinin sıkıca kavranması mümkün olamaz; kaldı ki, sosyalist ülkeler de ilişkilerini ancak bu ilkeler temelinde sürdürebilirler ve sürdürmekte kararlılardır.

TIP Antalya İl Örgütü, Jivkov'a armağan sundu

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Devlet Başkanı ve Bulgaristan Komünist Partisi Birinci Sekreteri Todor Jivkov'un, Başbakan Ecevit ile görüşmek üzere Türkiye'ye gelişi, Balkanlarda barışın köklü bir biçimde yerleşmesinden ve sosyalist Bulgaristan ile her alanda karşılıklı işbirliğini geliştirilmesinden yana olan tüm demokrat ve barıştan yana olan çevreler tarafından büyük bir hoşnutsuzlukla karşılandı.

Türkiye İşçi Partisi Antalya İl Örgütü tarafından oluşturulan bir heyet de Jivkov ile bir görüşme yaptı ve dostluk duygularını ileterek Jivkov'a "hoş geldiniz" dedi. Türkiye İşçi Partisi Antalya İl Örgütü tarafından oluşturulan heyet bu arada Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Devlet Başkanı ve Bulgaristan Komünist Partisi Birinci Sekreteri Jivkov'a üzerinde "Türkiye İşçi Partisi Antalya İl Örgütü'nden Yoldaş Jivkov'a" yazılı olan ve partili bir emekçi tarafından yapılmış bir de mermir satranç takımı armağan etti. Yapılan yarım saatlik görüşme sırasında Türkiye İşçi Partisi Antalya İl Örgütü'ne teşekkür eden Jivkov, Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Boran'a ve Türkiye İşçi Partisi Merkez Yürütme Kurulu'na dostluk dileklerinin iletilmesini de heyetten rica etti.

İki yıl önce güvenlik kuvvetlerinin saldırısı sonunda 12 kişinin öldürüldüğü ve binlerce kişinin evlerinin yıkıldığı olaydan sonra, geçtiğimiz günlerde İstanbul 1 Mayıs mahallesi yeni bir baskına maruz kaldı. Askeri birliklerin ve polislerin eşliğinde 1 Mayıs mahallesine gelen yıkım ekipleri 3000 gecekonduyu yerle bir ettiler. Yıkımdan sonra bir basın toplantısı düzenleyen 1 Mayıs mahallesi halkı olayın gerekçelerini ve burjuva basınının saptırma çabalarını açıkladı.

YIKIMIN GEREKÇELERİ

1 Mayıs mahallesi halkının basın toplantısında, burjuva basınının bazı organlarında yıkılan evlerin sayısının 200, bazılarında ise 500 olarak gösterildiği belirtildikten sonra, gerçekte 3000 evin yıkıldığı açıklandı. Konut sorununun çok büyük boyutlara ulaştığı bir dönemde, emekçi halkın elindeki avucundakini tüketerek yaptığı evlerin yıkımı, büyük bir inşaat firmasının "çıkarlarını koruma" amacını güdüyordu. Öztürk Emlak adı firmasının 6000 konutlu Atakent Sitesini yaptıran girişimleri, emekçi 1 Mayıs mahallesi halkının yapılmış evlerini yıkmak için bahane ediliyor ve İstanbul'un göbeğinde meydana gelen bu vahşete güvenlik güçleriyardımcı oluyorlar.

1 Mayıs Mahallesi'nde 3000 konut yıkıldı

1 Mayıs mahallesi halkı, mahallenin Yol-Su-Elektrik, okul, belediye hizmetleri, vb. sorunlarının çözülmesi için bir süre önce bir heyet oluşturdu. Heyet, mahalle sorunlarının çözümü için

gerek CHP, gerek hükümet mahalleni ve bakanlıklar nezdinde birçok girişimlerde bulundu. Bir süre önce bir "açılış" töreni için 1 Mayıs mahallesi yakınlarına gelen Başbakan Ecevit'e de sorun-

lar aktarılacak istendi. Ancak Ecevit sorunları dinlemekten kaçındı. 1 Mayıs mahallesi halkı adına yapılan basın toplantısında yıkımın nasıl gerçekleştiği şöyle anlatıldı.

DİSK 10. Bölge temsilcisi Adsız'ın işkence gördüğü belirlendi

Diyarbakır'da 15 - 16 Haziran'ın 9. yıldönümü dolayısıyla DİSK 10. Bölge Temsilciler Meclisi'nde yaptığı konuşma gerekçe gösterilerek tutuklanan Bölge Temsilcisi Zeki Adsız'ın cezaevinde işkence gördüğü, bir dizi tutuklunun imzasıyla düzenlenen tutanakla belirlendi.

2. No'lu askeri cezaevinde bulunan 60'ı aşkın tutuklunun imzasıyla düzenlenen tutanakta, 30 Haziran günü Merkez Komutanlığı'ndan geldikleri anlaşılacak bir Havacı Yüzbaşı ile Havacı Assubay'la birlikte bazı polis ve sivillerin 2 nolu tutukevini kordon altına aldıkları belirtiliyor. Söz konusu kişilerin cezaevinde görevli olmadıkları halde özel bir operasyon için getirildiklerinin anlaşıldığı belirtilen tutanakta, bu kişilerin daha önce işkence görmüş tutuklular tarafından da tanındığı bildirildi.

Tutanakta daha sonra tutukluların can güvenliğini sağlamak amacıyla, bulundukları koşunun kapısını ranzalarla kapadıkları açıklanarak, Merkez Komutanı'nın gelmesi üzerine kapı açıldığında tutuklulardan Zeki Adsız, Nadir Yektaş ve birkaç kişinin dışarı alındığı belirtil-

di. 60'ı aşkın tutuklu, adı geçenlerin, tutuklanmalarının gerisindeki bahçeden meydana çekildiklerinin gelen seslerden anlaşıldığını, bu arada silah seslerinin de duyulduğunu açıkladılar. Tutanaka göre, tutuklular arasından alınan Zeki Adsız ve arkadaşları daha sonra cezaevinden götürüldüler.

60'ı aşkın tutuklunun imzasını taşıyan ve Zeki Adsız'ın 1 Temmuz günü getirildiği bildirilen tutanakta, Adsız'ın işkenceye tabi tutulduğunun çeşitli yerlerdeki darp izlerinden anlaşıldığı ifade edildi. İki durumda özelikle ağır olduğu belirtilen tutanakta, onunla birlikte götürülen tutukluların da işkence izleri taşıdığı belirtildi.

Sözü geçen tutanakla açığa çıkan durum hakkında en kısa sürede resmi bir açıklamanın yapılması zorunludur. Aksi takdirde skiyönetimin "yasal olarak hükümete bağlı olduğu" savına dayanmaya çalışan hükümet, bu uygulamaların sorumluluğunu kabul etmiş ve suçluluğunu da ikrar etmiş olacaktır.

"En son olarak mahallemize zaman zaman belirsiz kişilerin karışıklık çıkartması, gece silahlı saldırılarda bulunulmasının ardından mahallemize bir çok askeri tutuklandı ve büyük arama listeleri oluşturuldu. Yıkım günü hayatımızda görmediğimiz biçimde bir askeri kuşatma ile uyandı. Evlerimiz başımıza yıkıldı."

BURJUVA BASINININ TUTUMU

Burjuva basını bu yıkımı halktan gizlemek için büyük bir çaba içine girdi. Bazı gazeteler yıkım haberini verdiler. Ancak bu haberlerde olay saptırılıyor ve yıkımın gerçek nedenleri saklanmaya çalışılıyordu. Olay, sanki emekçi halkı korumak için evler yıkılmış gibi veriliyordu. Milliyet gazetesi "gecekondular ağalarından" söz ederken, Cumhuriyet "kutsal mülkiyet hakkı ve tapulu arazi" kavramlarını öne çıkararak çalışılıyordu. Burjuvazinin maocu Aydınlık'ın renç bir yalanla koruy katılıyordu. Aydınlık "sahte solcu çeteler tarafından halka satılan" gecekondulardan söz ediyordu. Aydınlık bu baskıyı bile az görüyor ve yeni olaylar için yeni "ihbarlarda" bulunuyordu. İlerici sendikalar ve kuruluşların 1 Mayıs mahallesi halkı ile dayanışma bildirimleri ise hiçbir gazetede yayınlanmıyordu.

Bir kayıkçı dövüşü Milyar dolarlık döviz rezervi masalı

YUSUF DOĞAN

Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu, muhalefetin milyar dolarlık döviz mevcudu açıklamalarına yönelttiği eleştirileri, "Mevcutların hesaplanması MC döneminde de aynı yöntemle yapılıyordu" biçiminde yanıtladı. Oysa, bundan dokuz ay kadar önce, MC döneminin Merkez Bankası Başkanı, CHP iktidarınca "muhasabe oyunlarıyla döviz mevcutlarını olduğundan yüksek gösterdi" suçlamasıyla görevinden alınmıştı...

Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu, "Döviz rezervleri MC hükümetleri döneminde nasıl hesaplanıyorsa bugün de öyle hesaplanmaktadır" buyurdu. Bu sözler, CHP iktidarının ağır ve haklı biçimlerde suçladığı MC döneminden pek de farklı olmadığını son itirafıydı.

Hatırlanacaktır, Wells Fargo Bank'a 125 milyon dolarlık kredi karşılığında tarım ürünlerini rehin etmede sakınca görmeyen CHP ağırlıklı iktidar, olay başına yansıdığı kendisini, "MC de böyle yapmıştı" diye savunmuştu. CHP'nin televizyondaki bir yabancı sermayeli banka reklamını anımsatan "yok aslında birbirimizden farkımız" yollu açıklamaları IMF ilişkilerinden sıkıyönetim uygulamalarına ve demokratik haklar üzerindeki baskılara kadar uzanıyordu.

Bu CHP'nin tanınması bakımından oldukça öğretici bir olgu. Döviz rezervleri üzerinde iktidar ve muhalefet arasında başlayan tartışma yalnızca güncel bir örnek.

BİR MERKEZ BANKASI BAŞKANI

Dokuz ay kadar önce, CHP iktidarı MC'den devraldığı Merkez Bankası Başkanının başını yemişti. Merkez Bankası başkanı yönetilen suçlamaların başında, döviz rezervlerini olduğundan yüksek gösteren muhasabe oyunlarına başvurması geliyordu. Ancak, Merkez Bankası Başkanının başını yiyen muhasabe oyunlarının sürdürüldüğü Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu tarafından "tencere dibin kara, seninki benden kara" biçiminde açıklanverdi...

Merkez Bankası'nın döviz mevcutları, iktidar ile muhalefet arasında yoğun bir biçimde tartışılıyor. Tartışma, Başbakan Bülent Ecevit'in 22 Haziran itibarıyla Merkez Bankası'nda 1 milyar 266 milyon dolar döviz biriktirildiğini söylemesiyle alevlendi.

Süleyman Demirel, "Sen o hesabı bırak, kağıt üzerindeki bu

dövizlerin ne kadarını kullanabilirsin, onu söyle hele" demeye getirdi. Yanıt Maliye Bakanı Müezzinoğlu'dan geldi.

Maliye Bakanı'na göre, Merkez Bankası'nın döviz mevcutları 1 milyar 73 milyon dolardı. Bu konuda yapılan hesaplamalar, MC dönemindeki hesaplamaların aynıydı.

Bu tartışma ne kadar sürer, nereye varır bilinmez. Ancak, milyar dolarlık döviz mevcudu masalıyla, dışa bağımlı kapitalist ekonominin hammadde gereksiniminin karşılanamayacağı açıktır.

GERÇEK DÖVİZ MEVCUTLARI

Başbakan Bülent Ecevit ve Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu'nun açıkladıkları, AP sözcülerinin tartıştıkları milyar dolarlık döviz mevcudu, gerçekte, kağıt üzerindeki hesapları, o da yalnızca bir yanını yansıtmaktadır.

22 Haziran itibarıyla Başbakan Bülent Ecevit'in sözünü ettiği 1 milyar 266 milyon dolar, Merkez Bankası'nın kendi şubeleri ve yabancı muhabir bankalarında görünen döviz tutarını yansıtmaktadır. Ancak, bir başka görünen de muhabir bankaların Merkez Bankası adına yaptıkları karşılıksız ödemeleridir. 22 Haziran itibarıyla bu ödemelerin tutarı 434 milyon doları bulmaktadır. Böylece, kağıt üzerinde görünen döviz mevcutlarının dahi gerçek bakıyesi 832 milyon dolara düşmektedir.

Kağıt üzerindeki bu hesaplar, Merkez Bankası'nın harca-yabileceği döviz olanaklarını yansıtmamaktadır. CHP ve AP'nin iktidar dönemlerinde dört elle sarıldıkları bu hesaplar, IMF kaynaklı bir muhasabe oyununa dayanmaktadır.

IMF'ye göre, bir bankanın döviz mevcutları hesaplanırken, muhabir bankalar aracılığıyla yapılan ödemeler, o ödeme talimatının muhabir bankaya verildiği tarihte değil, muhabir bankanın ödemediği ilişkin duyulan

Merkez Bankasının kasası Müezzinoğlu ile Demirel'i kapıştırdı

Dışa bağımlı çarpık kapitalist ekonomiyi yaşatacak 8 milyar dolarlık ithalat dövizini, yurt dışına gönderilen işçilerin yüz milyonlarca dolarlık katkılarına karşın bir türlü bulamayan, bu uğurda Tür-

rusunun ödeme talimatını muhabir bankaya bildirdiği anda işleme koyulur. Bir başka deyişle, Merkez Bankası, yurt dışındaki muhabiri yabancı bankaya, "Sizdeki hesabımdan şu kadar doları şu iş için ödeyin" talimatını verdiğinde, o dolarları döviz mevcutlarından düşmektedir.

Ödemenin döviz mevcutlarından düşmesi için muhabir bankadan "Tamam ödeme yapılmıştır." biçiminde bir bilgi gelmesi beklenmektedir.

MC ortaklıkları, gerçekten 2 milyar dolar dolayında olan döviz mevcutlarını kısa sürede tüketince, mevcutların hesaplanmasında "ufacık" bir oyunu sahneye koymuştu. Muhabir banka-

ları, gerçekte en çok 250 - 350 milyon dolarlık bir birikim sağlanabildiğini ortaya koymaktadır. Dışa bağımlı çarpık kapitalist ekonomiyi yaşatacak 8 milyar dolarlık ithalat dövizini, yurt dışına gönderilen işçilerin yüz milyonlarca dolarlık katkılarına karşın bir türlü bulamayan, bu uğurda Türkiye'yi faizleriyle birlikte 25 milyar dolarlık bir dış borç yükü altına sokan AP ve CHP, Silifke'nin "aşlı bulunmayan yayladaki 100 bin koyuna dayalı" ünlü kaşık oyununu oynamaktan hoşnutlardır.

lardan gelen "Tamam ödeme yapılmıştır" yolundaki duyuları, birkaç aylık gecikmelerle kayıtlara geçirmeye başlamıştır. Böylece, fiilen harcanmış dövizler, Merkez Bankası'nın döviz mevcuduymuş gibi gösterilmeye başlanmıştır.

Nisan 1976'da Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon'un "500 milyon dolarımız var" dediği günde Merkez Bankası'na ait gerçek döviz mevcudunun 14 milyon dolar olduğu basında kanıtlanmıştır. Bugün ise, Başbakan Bülent Ecevit'in 22 Haziran da 1 milyar 266 milyon dolara, Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu'nun 10 Temmuz'da 1 milyar 73 milyon dolara çıkarttığı döviz mevcud-

TÜRKİYE WELLS FARGO'DAN DOLAYI GÜNDE 1736 DOLAR CEZA ÖDÜYOR

Wells Fargo anlaşmasının iptal edilmemesi nedeniyle Türkiye her gün 1,736 dolarlık ceza ödüyor. Ziraat Bankası ile Wells Fargo Bank öncülüğündeki bir bankalar konsorsiyomu arasında imzalanan ve tarım ürünlerinin rehni karşılığında 125 milyon dolar tutarında bir kredi sağlanmasını öngören anlaşma iptal edilmediği için, bugüne kadar Wells Fargo Bank'a 28 milyon liralık "taahhüt komisyonu" ve "masraf" ödedi. Anlaşmanın iptali için, Ticaret Bakanlığı tarafından Ziraat Bankası'na verilen talimatı Maliye Bakanlığı'nca onaylanmaması halinde, yeniden 14 milyon lira tutarında komisyon ve masraf ödenecek...

Öte yandan, Amerikan der-

gisi "Legal Times of Washington", Wells Fargo Bank'ın, Amerikan firmaları arasında en fazla mahkemeye düşen ve avukatlık bürolarına en fazla para ödeyen kuruluşların başında geldiğini açıkladı. Dergide yer alan konuya ilişkin yazıda, Banka'nın, 1978 yılında çeşitli mahkemelerdeki davalarına bakılması için toplam 3 milyon 166 bin dolar ödediği belirtildi.

ARAP ÜLKELERİ FİLİSTİNLİLER İÇİN 11 MİLYON DOLARLIK FON OLUŞTURDU

Irak, Libya, Suudi Arabistan ve Kuveyt, Birleşmiş Milletler Teşkilatı'na, Filistinli göçmenlere yöneltilmesi amacıyla toplam 11 milyon dolarlık yardım gönderdiler. Amman'da yapılan açıklamaya göre, sosyal yardım yapılması amacıyla kullanılacak olan Fon'a S. Arabistan 4 milyon

EKONOMİ HABERLER

dolar, Irak ve Libya 3'er milyon dolar ve Kuveyt 1 milyon dolarlık katkıda bulunacaklar.

TRAKTÖR ÜRETİMİ HEDEFİNİN ALTINDA BİRİ BİLE GERÇEKLEŞMEDİ

Devlet Planlama Teşkilatı, 1979 yılı için 39 bin 400 traktör üretimini programa almasına karşın, yılın ilk altı ayında ancak 6 bin traktör üretililebildi. Kurulu kapasitenin çok yüksek olmasına karşın, yetkililer, tarım sektörünün talep ettiği traktör gereksiniminin yerli üretimle karşılanma olanağının kalmadığını ve traktör dışaltımına gitme gereğinin doğduğunu belirtiyorlar.

TİP Merkez Yönetim Kurulu: Seçimlere sıkıyönetimsiz gidilmelidir

Geçtiğimiz hafta toplanan Türkiye İşçi Partisi Merkez Yönetim Kurulu yurt ve dünya olaylarını değerlendirdi. Toplantı sonunda parti görüşlerinin açıklandığı bir bildiri yayımlandı. TİP Merkez Yönetim Kurulu'nun toplantı sonunda yayınladığı bildiri şöyle:

"Türkiye ağır bir ekonomik ve giderek artan politik bunalımı yaşamaktadır. Bunalımın sorumlusu emperyalizm ve işbirlikçisi tekelci büyük burjuvazi, bunalımdan çıkışı, demokratik hak ve özgürlükleri daha da kısıtlamak ve gücü yettiğinde de açık faşizme geçmekte görmektedir. Faşizmin iktidara tırmanması yolunda ülkemiz bir cinayet ve terör ortamına sürüklenmektedir.

"Ülkemizde artık herkeşe —bu arada CHP tarafından da— anlaşılması gereken bir gizli faşist iktidar odağı vardır. Bu gerçek kabul edilmeden ve buna uygun davranış yöntemleri geliştirilmeden sorunlara çözüm bulunamaz.

"Aralarındaki ayrılıklar ne olursa olsun aynı temel sınıfsal çıkarlara hizmet eden burjuva partileri kamuoyunda önemli ölçüde prestij kaybına uğramışlardır. MHP'li ve MSP'li iki eski parlamenterin uyuşturucu madde kaçakçılığından halen yurtdışında cezaevinde olmaları, Lockheed, mobilya ve çimento yolsuzluklarının elbirliği ile örtbas edilmesi; bazı parlamenterlerin silah kaçakçılığı yaptığını bizzat İçişleri Bakanı tarafından açıklanması; basında açıkça yazılı söylendiği gibi milletvekillerinin çıkar karşılığı o partiden bu partiye transferleri, burjuva partilerinin gerçek yüzlerini tanımakta emekçi kitleler için esaslı ölçütler olmaktadır.

"Faşist terörün, seçim ortamına girildiği şu günlerde yeniden ve örgütlü bir biçimde tırmandırılması, seçimlere sıkıyönetim altında, bir kan ve terör ortamında girilmesini amaçlamaktadır. Son günlerde öldürülen MHP'liğin he-

men tümünün eski yöneticisi konumunda olmaları, Türkeş'in 'Davadan döneni vurun' talimatını akla getirmekte ve yaratılan kargaşa ortamından çok yönlü sonuçlar elde edilmeye çalışıldığını göstermektedir.

"Partiler arası diyalog girişimleri bu gelişmelerden ayrı ele alınmaz. Bu çağruların MHP'nin köşeye sıkıştığı ve sıkıştığı köşeden terörü trımandırarak, kışkırtıcı ajan masasına sarılarak kurtulmaya cabaladığı bir döneme rastlaması anlamlıdır. Kışkırtıcı ajan var olsa da olmasa da, kaynağı belirsiz 1.487.000 lira MHP ve yan örgütlerine harcanmıştır. Açığa çıkan birbuçuk milyon liranın ve açığa çıkmayan nice milyonların faşist cinayet sebekelerine aktığı ve ilerici, demokrat ve sosyalistlere karşı girişilen katliamlarda kullanıldığını bilmek için kahin olmaya gerek yoktur.

"Özel olarak, mahkemelerde ve kamu vicdanında mahkum olmuş MHP'yi temize çıkarmak, 'MHP'li bir iktidar' seçeneğini meşrulaştırmak; genel olarak da prestij yitiren gerici faşist burjuva partilerine yeniden itibar kazandırmaktan başka bir anlamı olmayan dialog girişimlerine dört elle sarılması da CHP'nin düştüğü yanılgıların ne ilkidir, ne de sonuncu olacağına benzemektedir. CHP yönetiminin Genel Sekreterin ağzından televizyondaki 'diyalog'da sarfettiği sözler bu bakı-

dan demokratik güçler için endişe verici olmaktadır. Öte bir anlam taşımakta ve CHP yönetiminin nasıl bir gaflet içinde olduğunu göstermektedir. Gerici ve faşist güçlerle uzlaşarak ancak faşizme ve gericiliğe hizmet edilebileceğini CHP, artık anlamış olmalıdır. CHP kendi kısır mantığı içinde sorunu faşist güçlerle sosyalistler arasında bir hesaplaşma olarak görmek ve hakemliğe özenmektedir. Bu anlayış, faşist terörü 'sağ-sol çatışması' gibi göstermek isteyen MC zihniyetinin bir devamıdır.

"Bugün ülkemizi saran cinayet dalgası gizli faşist iktidar odağının yönetilmediği ve sosyalistlerle birlikte tüm ilerici, demokratları hedef almaktadır. CHP'li işçiler, emekçiler ve doğrudan örgüt olarak CHP de faşizmin saldırı hedefleri arasında yer almaktadır. CHP faşist terörü, terörün kaynağı olan güçlere yaslanarak önleyeceğini sanmakta, açmazdan açmazda sürüklenmektedir.

"Türkiye'nin tarihte başka ülkelerde yaşanmış deneyleri yeniden yaşamaya tahammülü yoktur. Sorunun çözümü, faşist güçlerin üzerine kararlı bir biçimde gitmekte ve işçi-emekçi kitlelerin örgütlü birleşik gücüne dayanmaktan geçmektedir. Bunun ilk adımı, seçimlere sıkıyönetimsiz bir ortamda gidilmesini sağlamak ve gittikçe dozu artırılan anti-demokratik baskı ve uygulamalara son vermek olacaktır."

"DEMOKRATİK HAKLARIN KULLANILMASINDAN VAZGEÇİLMEMEYECİK"

Amasya, Çanakkale, Balıkesir, Antalya, Hatay, Yozgat ve Rize'de, üzerinde "İçinin, köylünün, emekçinin partisi Türkiye İşçi Partisi" yazılı afişleri asan 30'u aşkın Türkiye İşçi Partisi üyesi tutuklandı, 20'yi aşkın Parti üyesi de gözaltına alındı. Bu kadarla da kalmadı, Balıkesir'de polis yasalara aykırı bir şekilde, sabaha karşı TİP İl Merkez'i ne girdi ve parti yayınlarına el koydu.

Türkiye İşçi Partisi'nin afişleme çalışmalarının engellenmesi çeşitli keşfi gerekçelerle dayandırıldı. Siyasi partilerin hiçbir izin almak zorunda olmamalarına karşın, ilgili valilik ve emniyet amirlikleri, Türk Ceza Kanunu'nda yapılan son değişiklikleri keyfi bir şekilde uygulayarak, afiş asmak için izin almanın zorunlu olduğunu iddia ettiler. Seçim yasasında yapılan değişikliklere dayanarak da, afiş asmanın yasaklandığını söylediler. Bir diğer gerekçe de, çeşitli işgüzarlıklarla, "kamu düzenini sağlamak" olarak, afişleme hakkının önüne çıkartıldı.

NOT... Cumhurbaşkanlığı katına

Dikkatle şu önemli yargıyı okuyalım ilkönce:

"— Basında yayınlanan haber ve eleştiri objektif olduğca, doğru bir amaca yönelik bulunduğu şeref ve haysiyete tecavüz olsa bile sorumluluk söz konusu olamaz..."

YÜRÜYÜŞ'ün 26 Eylül 1978 tarihli 181'nci sayısında MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş'in Hitler'in gizli polis örgütü Gestapo ile ilişkilerini, Federal Almanya'daki gerici-faşist Hristiyan Sosyal Birlik (CSU) partisinden yardım ve destek gördüğünü ve bir MHP yöneticisinin, partisinin CIA'dan mali yardım aldığını açıklayan haberinden sonra MHP Genel Başkanı Türkeş'in YÜRÜYÜŞ aleyhine açtığı davaya bakan Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin karar metnindeki ifadelerdir bunlar. Karar ne mi olmuştur? Davanın reddi...

YÜRÜYÜŞ Dergisi'ndeki bu yazıda "Gestapo'dan Strauss'a" başlığını taşıyordu ve Federal Almanya'nın metal işçilerindeki en büyük sendikası olan IG-Metall Sendikası'nın yayın organıyla diğer yabancı gazete ve dergilerin konuyla ilgili açıklamalarına yer veriliyordu.

Mahkemenin, son günlerde Abdi İpekçi cinayetiyle telaşlı MHP Genel Başkanı Türkeş ve partisi hakkında verdiği kararda bakan daha neler deniyordu:

"— Hakkında bu ve benzeri şekilde iddialar ve yazılar yaygınlaşa ve yoğunlaşa bir parti ve yöneticileri hakkında dış basında çıkan yazıları Türk okurlarına nakletmekte kamu yararı olup, bu nedenle dış basında çıkan bir yazı ihtibas edilmek suretiyle davacıların eleştirilmesi basının vazifesi cümlesinden bulunmuştur..."

Söz gelimi, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'e bu mahkeme kararı ile ilgili bilgi verilmiş midir acaba?...

Sayın Cumhurbaşkanı bu gibi bazı önemli olay ve gelişmeleri Hürriyet ve Tercüman gazetesinden izlemek istiyorsa, belirtelim ki aydınlanamayacaktır.

Çünkü...

Yukarıda sözünü ettiğimiz habere bildirildiği gibi MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş ile CSU lideri Strauss arasında yapılan görüşmede, Tercüman Gazetesi Sahibi Kemal Ilıcak'ın kardeşi ve bu gazetenin Frankfurt yakınlarındaki Zeppelinheim'da Avrupa basını yöneten Nehal Ilıcak katılmışlardır.

Sayın Korutürk bu gibi haberleri Hürriyet'ten de öğrenemeyecektir. Acaba Sayın Cumhurbaşkanı, önceki hafta verdiği demeçlerini, Hürriyet Gazetesinin "Korutürk: MHP'lilere saldırılar önlenmiş" şeklinde manşette vermesinin sebebi hiç merak etmişler midir? Nedenini hiç araştırmışlar mıdır?

Sayın Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, demeçlerinin Hürriyet'te uğradığı yorum tekdiz emediklerine göre, biz de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti resmi makamları tarafından tam sekiz aydır tekdiz edilmiş bir haberi bu sütunlarda tekrarlamak istiyoruz. Sa-

yın Cumhurbaşkanına bir parça ışık tatabilir miyiz acaba?

Hürriyet gazetesinde sık sık gördükleri ve okudukları gibi MLSPB diye bir örgüt var. Açık adı: Marksist-Leninist silahlı Propaganda Birliği... İşleri acele olduğu için Engels ile Stalin unutulmuş olacak!...

Bu örgütü hatırlayacaksınız.

Hani şu MHP Genel Merkezinin bombalanması olayında Hürriyet Gazetesinin 3 Temmuz günü sayısında birinci derecede şüpheli görülen örgüt.

Bundan bir süre önce Hürriyet Gazetesini tarafından satın alınan DÜNYA Gazetesinin 22 Ekim 1978 gününde sayısında birinci sayfada çıkan şu haberin başlığını birlikte okuyalım:

"— Marksist-Leninist Silahlı Propaganda Birliği'nin yabancı ajanlar tarafından kurulduğu saptandı..."

Halen Hürriyet patronunun sahipliğini yaptığı bu gazetenin, aradan sekiz ay aşkın zaman geçmesine karşın, resmi makamlarca yalanlanmayan haberini okumağa devam edelim:

"— İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan 'Ana Komuta Merkezi'nin yaptığı son değerlendirmeler Marksist-Leninist Propaganda Birliği adlı örgütün solu prova ke etmek için yabancı ajanlarca kurulduğunu ortaya çıkarmıştır..."

Görüldüğü gibi haberde kaynak da belirtilmektedir. Devam edelim:

"— Marksist-Leninist Silahlı Propaganda Birliği adlı örgüt, ilk defa Sibel Erkan olayında görev alarak Hüseyin Cevahir'i öldüren emekli deniz yarbayı Cihangir Erdeniz'in ölümünü üstlenerek ortaya çıkmıştı. Aynı örgüt, ikinci kez MHP İstanbul İl Başkanı Recep Haşatlı ve oğlu Murat Haşatlı'nın ölümleri olayını üstlenerek şimşekleri üstüne çekmiştir..."

İlginç değil midir? Ama haberin gerisi de ilginçtir. Okuyalım:

"— Emniyet Genel Müdürlüğü Onemli İşler Dairesi konuyla ilgili 'Çok gizli', 'Zata mahsus' başlıklarıyla üst kademe görevlilerine gönderilen yazıda şöyle denilmiştir:

Emekli deniz yarbayı Cihangir Erdeniz, İstanbul İl Başkanı Recep Haşatlı ve oğlu Murat Haşatlı ölümlerini üstlenen Marksist-Leninist Silahlı Propaganda Birliği adlı örgütün sol hareketi bölmek, tedhis ve terör yaratmak için Türkiye'den çıkarılan yabancı ustaylar tarafından finanse edildiği kanısına varılmıştır. MLSPB adını taşıyan örgütün istendiği eylemleri değerlendiren Emniyet Genel Müdürlüğü Ana Komuta Merkezi ve konuyla ilgili kuvuşturmayı yükümlenen birimlerimizin verdiği raporların değerlendirilmesi bu sonuca varmamıza etken olmuştur..."

Haber bu kadardır.

Aradan sekiz ay geçmesine karşın bu ciddi iddia, resmi makamlarca ne yanıtlanmış, ne yalanlanabilmiştir. Biz bu sütunlarda dört ay önce sorduk, gene soruyor ve Cumhurbaşkanının olaya eğilmesini diliyoruz.

Abdi İpekçi'nin cinayet adresinin MHP Genel Merkezine çıktığı bu günlerde bütün dolaplar gün ışığına çıkmalıdır.

Gizli faşist iktidar odağında hangi tezahurlar bulunduğu ortaya çıkmalıdır.

Cumhurbaşkanı direktif vermedidir. Ne dersiniz?...

FERHAT GÜN

Gün, MHP'den hesap sorma günüdür!

Ulku Arman

Hürriyet MHP teknik işbirliği

"MHP Genel Merkezi'ne bomba atıldı: 2 ölü"
"MHP Genel Merkezini kim bombaladı"
"Korutürk: MHP'lilere saldırılar önlensin"
"Dün de Gönen MHP Başkanı'na ateş açıldı"
"Siyasi Skandal: MHP yöneticisi MIT ajanı çıktı"
"MHP'yi bombalayanlar polis çıktı"

Bunlar, Hürriyet adlı basın tröstünün 1 Temmuz'dan bugüne dek baş sayfasının en tepesine, en büyük puntolarla atığı başlıklar...

Bunlar faşist hareketin yasal örgütü, tekelci büyük burjuvazinin silahlı vurucu gücü, Avrupa'lı neofaşist örgütlerin, Hitler'in cinayet örgütü Gestapo'nun yakın işbirlikçisi MHP'nin, tüm sorumluluklarından arındırılması, aklanması, pir-u pak edilmesi için açılan ve onbeş günder şamatalı bir biçimde sürdürülen kampanyanın da başlıkları...

Bir düşünün, Abdi İpecki'nin katili 24 Haziran'da gözaltına alınıyor ve ardından MHP Genel Merkezi taraniyor; ikinci haber Hürriyet'in baş manşeti.

Hürriyet aradan henüz 5 gün geçmişken, bu kez de diğer bütün gazeteleri de atlatarak büyük bir 'ifşaat'ta bulunuyor: MHP için MIT tarafından kıskırtıcı ajanlar sokulmuş! Ve bu MIT ajanı MHP'nin en üst düzeydeki yöneticileri tarafından derhal açığa çıkarılmış, hakkında soruşturmaya başlanmış!..

Birkaç gün sonra Hürriyet bu kez, MHP Genel Merkezi'ni bombalayanların "THKP-C Acililer grubunu oluşturan POL-DEK'li polisler" olduğunu iddia ediyor!.. İddiyayı Emniyet Müdürlüğü yalanlıyor ama, Hürriyet adeta inat edercesine bir gün sonra yeniden, ısrarını sürdürüyor.

Nedendir bunca çaba? Bunca çabayı göstermenin ardında nasıl bir tezgah, nasıl bir çıkar, nasıl bir işbirliği vardır?.. Bunu bir araştırıp sormakta ve Başbakan mıdır, İçişleri Bakanı mıdır, Adalet Bakanı mıdır, ilgili kimse kendilerine sunmakta yarar var!

Abdi İpecki'nin katilinin 24 Haziran'da yakalanmış olması, aynı günlerde MHP Genel Merkezi'ni çalkalayan bir haber oldu. Haberin duyulmasının ardından gelen şaşkınlık atıldıktan sonra, MHP yöneticileri "soğukkanlılıklarını" yeniden kazanarak, düşünmeye başladılar. Bu çıkmazı aşmanın yolunu bulmak zorundaydılar. Üstelik yakın dostları da vardı. Hürriyet Ankara Temsilcisi Ulku Arman bunlardan biriydi. Ulku Arman'ın zaten öteden beri MHP'nin 'propagandisti' Yaşar Okuyan ile iyi ilişkileri vardı.

Çok geçmeden de görüşmeler başladı, Türk başbakanlığında MHP Genel Merkezi'nde toplantılar yapıldı. MHP'nin varlığını tehdit edebilecekönemdeki açıklamaları önlemenin yolu olarak, Hürriyet'in bir dizi yayın yapması uygun görüldü.

İşte bu mizansenin içinde Ulku Arman'ın çok yakın işbirliği halinde olduğu Hürriyet Genel Yayın Müdürü Nezih Demirkent da yerini almıştı.

Şimdi sormak gerekir? Abdi İpecki'nin katilinin gerçekten hiçbir siyasi kuruluşla ilişkisi olmadığına nasıl inanılır? Ya da, bu katilin ilişkisi olduğu örgütün gözardı edilmesi hangi güçler tarafından başarılabilmiştir? Hatta bazı gazetelerde satır arasında yeralan, "Abdi İpecki'nin katilinin bağlı olduğu örgüt kuvvetle tahmin edilmesine karşın, yeterli kanıtlanmadığı için açıklanamıyor", çekingenliğini neye yormak gerekir?..

Bu yayın kampanyasının, Hürriyet'in içine girdiği ve Ekspres ve Dünya gazetelerinin satın alınmasından sonra iyiden iyiyeye hız kazanan tröstleşmesi süreciyle ilişkisini kurmak, herhalde kaba bir zorlamadan ötesinde bir önem taşımaktadır. Hatta, Hürriyet'in tröstleşmesinin Milliyet ile ilişkisi ne düzeydedir?..

Kahramanmaraş davası:
Faşist hareketin açığa düşmesinde son halho

Cumhurbaşkanı Korutürk'ün yaptığı ve -AP dışında- Parlamento'daki bütün partilerin benimsedikleri "Partiler arası diyalog" önerisi, gündemin başındaki yerini hala koruyor. "Partiler arası diyalog" üzerine açıklama yapmayan parti, yazmayan kalem kalmadı. Tümü de bu diyalogun en yakıcı sorunu olduğu noktasında birleşiyorlar. Hatta bu konuda iik girişimler bile gerçekleştirilmeye başlandı: Bu, partilerin temsilcileri, televizyonda düzenlenen bir açık oturumda karşılıklı diyalog, toplum huzuru "anarşi"ye karşı önlemler üzerinde tartışılır ve bütün bu konularda mutabık kalırlar!..

MHP YANLISI GERİCİ KORO

Bu "partiler arası diyalog" ne menem bir şeydir ki, bunca gürlütsü çıkıyor? Yürüyüş'ün geçen haftaki sayısında da üzerinde durulmuştu: Bu çağrı ve ardından gelen girişimlerle, eli kanlı MHP'nin, 'parlamentar demokrasi'nin vazgeçilmez unsuru siyasi partilerin der partisi' olarak kabul ettirilmesi, MHP'nin aklanması, suçlarından arındırılması amaçlanıyordu... Tekelci burjuvazinin bütün kalem erbabi güçlerdir bu temayı işlediler. Tescilli gerici Ahmet Kabaklı'dan sahite "tarafsızlar"dan Oktay Ekşi'ye, kontenjanda "görevli" Hüsamettin Çelebi'ye kadar uzanan bir koro ve bunların yazdikları "sözü dinlenir" yayın organları, MHP'yi temiz çıkartmak için adeta birbirleriyle yarış girdiler. Sözcügelimi Hüsamettin Çelebi, televizyondaki açık oturuma övgüler düzerken, CHP, MHP, ve MSP genel sekreterlerinin başlattıkları "diyalog"un sürmesini temenni ediyordu.

Hürriyet ise, İçişleri Bakanlığının gözetiminde POL-DER'li bazı polisler üzerinde gerçekleştirilen bir "operasyon"un hemen ardından, MHP Genel Merkezi ve MİSK'i bombalayanların gözaltına alınan POL-DER'li "acilci" polisler oldukları "satılık haberi"ni" patlatıyordu. Bu haberin başka hiçbir gazetede yeralmayışı, Hürriyet'in kendi "özgün" daha doğrusu "siparişi" buluşu, olduğu gösteriyordu. Üstelik de bu haberin Emniyet yetkilileri tarafından yalanlanmasına karşın, aynı ısrar daha sonraki günlerde de sürdürüldü. Hürriyet, bu balonuyla "sol terörün" MHP'yi hedef seçtiğini kanıtlamak istiyordu...

CHP'NİN BOŞA ÇABASI

MHP'nin, cinayetlerden, saldırılardan, toplu katliamlardan sıyrılmaması için aranan ortamın sıyrılmamasına, ne yazık ki, sosyal demokrasi de kendince katkılar da bulunuyor. CHP merkez yönetimi, gerici bir "partiler arası diyalog" iletinmesini kendini kaptırarak, MHP'nin uzattığı kanlı el itmekte tereddüt göster-

ince, "sağdan ve soldan gelen anarşi" seviyesizliğinde dalgalanmaktan başka bir yol elbette göremeyecekti. CHP, niyeti ne olursa olsun, bu propagandayı sürdürerek, gerici-faşist MC partilerinin karanlık niyetlerine nesnel olarak ortak oluyordu.

Oysa MHP, bir yandan kuzu postuna bürünür, barış güvercini kesilirken, öte yandan da kendi bildiğini okuyarak sürdürüyordu. Başbuğ, çığırkını Herşin'e verdiği bir açıklamada, "İşkenceci bir iktidarla diyalog kurulamaz!" diye feryat ediyordu. CHP diyalog çıkmazının üzerine gidedursun, faşist parti işi böyle kestirip atıyor, daha doğrusu çetelere "vur emrinin geçerli olduğu" mesajını iletliyordu. MHP'nin bu politikası, ancak, hükümeti istediği noktaya getirdikten sonra bir darbe daha vurma taktikğine bağlanabilir.

DURUST DEMOKRATLIGIN ÖRNEKLERİ

MHP'nin aklanması kampanyasını açanlara ve bu kampanyaya dolaylı ya da dolaysız yardımlarda bulunanlara karşın, bir de

basının tutarlı demokrat kalemleri vardı. Örsan Öymen, MHP'nin kıskırtıcı ajan sahtekarlığının yeni olmadığını ve aynı tertipler içinde daha önceden de bulunduğu belirtirken; Teoman Erel MHP'nin telaş içinde olduğu bir sırada, İçişleri Bakanının bu partinin üzerine gitmemesine dikkat çekiyordu.

MHP'nin aklanması için kurulan cephenin bütün yaygarası, aslında bu cepheyi oluşturuların, ve başta da MHP'nin içine düştükleri çıkmazı atlatmak amacıyla tezgahlandı. Kampanya planı ve örgütlü yürütülüyordu ama, MHP'nin durumu da gittikçe kötüye gidiyordu. Kıskırtıcı ajan savunmasını, Abdi İpecki'nin katilinin bulunduğu haberleriyle aynı zamana denk düşmesi bir rastlantı olmasa gerek! MHP suçlarının, sorumlusu olduğu olayların belki de en çok açığa çıktığı şu günlerde, bir paniği üzerinden kovmaya çalışıyordu. Ne var ki, ilerici-demokratik güçler onun bu panik anında "firana" fırsat bulmayacaklardı!..

Faşist hareketten hesap sormanın tam zamanıdır, bu hesap sorulmalıdır!

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI İŞKENCECİLERİ

Ankara'da MİSK binası ile MHP Genel Merkezi'ne düzenlenen silahlı-bombalı terbin sorumluluğu, önceden hazırlandığı belli olan mizanseneye uygun olarak, POL-DER üyesi olarak tanımlanan polislerin üzerine atılmaya çalışılırken, MHP'nin terörün hedefi olarak gösterilmesinin yanında bir amaca daha ulaşılacak isteniyordu. Bu da devlet kuruluşları ve özellikle güvenlik örgütü içine yuvalanmış faşist odakların gizlenmesi, onların eliyle bugüne kadar uygulanan sayısız terbin sorumluluğunu unutturulmasıydı.

Oysa uzun süreden beri yurdun dört köşesinde, kimliklerini gizlemeye bile gerek görmeyen faşist kadrolar, devlet organları ve güvenlik örgütleri içinde bildiğini okuyordu. Gericiğin hedef gösterdiği POL-DER karşısında bir misilleme örgütü olarak kurulmuş olan POL-BİR üyesi polisler, kendilerine "terkedilen" alanlarda ileriler, demokratlar, tüm emekçiler üzerinde sistemli bir baskı ve terör yürütüyordu.

Bu baskı ve terörün en çarpıcı örneklerinden birini Elazığ oluşturuyordu. Ecevit hükümetinin yetkilileri, POL-BİR üyesi çok sayıda polisi, üstelik "görevden uzaklaştırma" gibi bir gerekçeyle, faşist hareketin kurtarılmış illerinden sayılan Elazığ'a yerleştirmiş-

lerdi ve POL-BİR üyeleri, Elazığ'ın MHP'li belediyesinin yardımıyla kentten emekli halkını esir alma planlarını uyguluyorlardı.

Daha da önemlisi, yıldırma amacıyla biribir arkasına durmaksızın gözaltına alınan ileriler üzerinde ağır işkencelerin uygulandığına ilişkin ifadelerdi. Bilindiği gibi bir süre önce TİP Elazığ İl Başkanı Necati Demirel de Elazığ'da gözaltına alınıyor ve yasadışı olarak gözaltında tutulduğu süre içinde işkence görüyordu.

Kentte son haftalarda, POL-BİR'li polislerin başını çektiği ifade edilen işkence uygulamalarının da yoğunlaştığı bildiriliyor. Yöreden ulaşan haberlere göre, POL-BİR'li polisler Binsekizyüzevler semtindeki Trafik Bölge Müdürlüğü binasını işkencehane olarak kullanıyorlar. Örneğin Dr. Murat Duman'ın yaranlanması üzerine gözaltına alınanlardan bir röntgen uzmanının da bu işkenceler sonucunda akli dengesini yitirdiği bildiriliyor.

POL-BİR'li polislerin başkalarının, ilericilerin yoğun olarak bulunduğu mahallelere durmaksızın düzenlenen baskınlarda da yine "işkence" boyutuna vardığı bildiriliyor. Bu baskınlarda bir çok evde aile bireylerinin seçilecek, karlarının, çocuklarının ö-

Türkeş'in destekçisi Strauss başbakan adayı

Federal Almanya'da gelecek yıl yapılacak olan Bundestag seçimlerinde CDU/CSU muhalefetinin Başbakan adayının dünyanın birçok yerindeki neofaşist güçlerin baş destekçilerinden biri olarak bilinen Franz Joseph Strauss olacağı bildiriliyor. Yabancı ülkelerdeki faşist ve neo-faşist partilere maddi yardım sağladığı bilinen gerici Hristiyan Sosyal Birliği lideri Strauss, Federal Almanya'da 20 yıla yakın bir süreden beri politik yaşamda en çok andınan söz edilen bir kişi olarak tanınıyor.

Strauss'un gerici partisi CSU'nun hem Federal Almanya'daki yabancılarla, hem de başka ülkelerdeki faşist ve neo-faşist örgütlerle yakından ilgilendiği biliniyor. Strauss'un Federal Almanya'daki Türkiye'li işçiler üzerinde de bazı çabaları var. Bunlardan kuşkusuz en önemlisi, bu ülkeye Türkiye'den yerleşen faşist güçlerin işçiler arasında taban kazanmaları için çaba göstermesi. Yerli mali faşist örgütler, Strauss'un partisinden oldukça

önemli oranda destek görüyor.

Strauss'un Türkiye'deki faşist harekete de maddi yardım sağladığı uzunca bir süreden beri biliniyor. Bilindiği gibi faşist hareketin bu iddialardan aklanma çabaları sonuç vermemiş ve MHP bu konuda YURUYUŞ aleyhine açtığı tazminat davasını kaybetmişti. Öte yandan Batı Alman Sendikalar Birliği DGB'ye bağlı IG Metall Sendikasının yayın organında da bu konuda yazılar yer almıştı. Strauss ile partisinden yabancılar planında sadece Türkiye ile ilgilendiği, birçok ülkenin faşistlerine de yardımcı olduğu konusunda Alman basınında zaman zaman yazılar yer

almıştı. Bu arada Strauss'un Amerikan neonazileri ile ilişkide olduğu da biliniyor.

Franz Joseph Strauss Federal hükümetlerde zaman zaman çeşitli bakanlıklarda bulundu. Strauss'un bulunduğu bakanlıkların özellikle "stratejik önemi haiz" bakanlıklar olduğu gözle çarpıyordu. Tümöyle barış düşmanı ve soğuk savaş yanlısı bir kişi olan Strauss, 1954 - 1956 yılları arasında "Atom Bakanlığı" yaptı. 1956 - 1962 yılları arasında da Strauss "Savunma Bakanlığı" makamında bulunuyordu. Bakanlık yaptığı sıralarda izlediği gerici politikayla soğuk savaşa önemli hizmetlerde bulunan Strauss, aynı zamanda yarattığı skandallar ve yaptığı yolsuzluklarla kendisine büyük bir ün sağladı.

SKANDALLAR LİSTESİ

Strauss 1956'da Konrad Adenauer'in kabinesinde Savunma Bakanı olduktan çok kısa bir süre sonra "mermi olayı" ortaya çıktı. Bir İtalyan silah tekeli ürettiği mermileri Federal Alman Ordusuna satmak istiyordu. Bu noktada Dr. Deeg adında biri olaya karıştı. İtalyan silah firmasının danışmanlık ücreti olarak 50.000, komisyon olarak da 30.000 DM alan Dr. Deeg, Nazi döneminde yahudi düşmanı makaleleriyle tanınıyordu ve daha sonra hüküm giymişti. CSU üyesi olan Dr. Deeg'in Strauss'la "iyi ilişkileri" sonunda bu ticaret gerçekleşti. Satış sonunda Dr. Deeg'in milyonu aşan bir kazanç sağladığı öne sürüldü. Olayın Federal Savunma Bakanlığı bilgisi dışında gerçekleşmesi mümkün olmadığı halde, bakan Strauss bu alışverişten hükümetin haberi olmadığını iddia etti. Oysa ki Savunma Bakanlığında Strauss'un yakın adamlarından Albay Oberst konuyla sonunakadar, ilgilendiği

"ALOYS AMCA" OLAYI

"Mermi olayı"ndan iki yıl kadar sonra Strauss'un ünlü Albay Becker yeniden sahneye çıktı. Strauss'un eşi Marianne'nin amcalığı Dr. Aloys Brandenstein, bu Albay'ın mayetinde silah firması Backhaus'un genel vekili oldu. Kısa süre sonra Backhaus fir-

Önceki Perşembe akşamı TRT televizyonunda bir açık oturum düzenlendi. "Partiler arasında diyalogu başlatma" gerekçesiyle düzenlenen açık oturuma CHP, MSP ve MHP Genel Sekreterleri M. Üstündağ, O. Asiltürk ve N. Gültekin katıldı.

TRT'nin açık oturumu, "partiler arasında diyalog" propagandasının faşist örgütleri temize çıkarmak ve onlara hesap vermekten "firar" kapısı açmak amacıyla nasıl hizmet ettiğini, CHP'nin bu amaca uygun bir politikayı nasıl sorumsuzca izlediğini bir kez daha kanıtladı.

MHP'nin general emeklisi Genel Sekreteri N. Gültekin, açık oturumu, faşist partiyi aklamayı "masum" ve "mağdur" durumda göstermek için, hiç de ustalık gerektirmeyen yöntemlerle sonuna kadar kullandı. Açık oturumda, MHP'nin faşist terördeki doğrudan sorumluluğunu kanıtlarıyla sergilenmesine hiç yanaşmadı ama, MHP Genel Sekreteri'nin, "MHP'nin kim cinayet işliyorsa hepsine karşı olduğu" yalanını milyonlar önünde tekrarlamasına ısrarla fırsat sağlandı.

CHP'nin faşist örgütlere moral aşısı

Ama, faşist terörde kendisinin sorumluluğunu gizlemek için "diyalog" şemsiyesine sıkıca sarılan MHP sözcüsü, terörün sorumlu olarak "komünizmi", demokratik güçleri hedef göstermekten; DISK, TOB-DER, TUM-DER gibi örgütlerin kapatılması istemini savunmaktan; hatta açıkça CHP yönetimini terör odaklarıyla ilişkili göstermekten çekinmedi. Yoksa kimsenin kendisini yalanlamayacağını, kimseye yalanlama olanağının verilmeyeceğinin güvencesini mi taşıyordu?

M. Üstündağ, böyle bir güvencesi MHP'ye vermeye hazır olduğunu açık oturumda herkesin gözü önünde kanıtladı. Üstündağ'ın konuşmaları, CHP'nin, faşist örgütler karşısındaki kararsızlığının kendisini soğuttuğu çıkmazdan çıkış için "partiler arası diyalog" a bir cankurtaran simidi gibi sarıldığını, bunun için de faşist örgütlerden hesap sormayı artık sonsuza kadar ertelemeye hazır olduğunu gösterdi.

CHP'nin faşist örgütlerle uzlaşma yemiyeti, MHP'yi de, "bir babanın değişik görüşteki evlatları kadar" CHP'nin "kardeş partisi" gibi gösterecek kadar ileri gitmesiyle açığa çıktı. CHP'nin, "partiler arası diyalog" u savunmayı, AP'nin bu "diyalog" a karşı çıkması gerekçesiyle, başlıca politik manevra aracı olarak görmesinin, onu faşist örgütler karşısında en büyük "özüveri" yi kendi üzerine almasıyla sonuçlandığı da ortaya çıktı.

O kadar ki, Üstündağ için "yapıcılık", MHP'nin açık oturumda doğrudan CHP yönetimini de hedef alan suçlamalarına karşı, MHP'nin açığa çıkmış suçlarını bağışlamak, bunların üzerine sünger çekmektir. Üstündağ için "yapıcılık", Gültekin'in MHP'ye karşı açıklamalarında gösterdiği tutarsızlık karşısında, "herkes yanlısı yapabilir" savunmasıyla yer yer çekilmektir. Ve Üstündağ için "yapıcılık", politik gerginliği azaltma gerekçesiyle, sanki bu gerginlik gerici-faşist güçlerin demokrasi güçlerine karşı saldırı cephesini genişletme amacından kaynaklanmıyormuş gibi, bu saldırılar karşısında mücadeleyi ertelemek, bu saldırıları unutmaktır.

CHP merkez yönetiminin TRT açık oturumunda da açığa çıkan bu tutumu, faşist örgütlere yeni saldırı ve tertipler için moral aşılamaktan, CHP'nin faşist terör karşısındaki yeni yenilgilerini hazırlamaktan başka sonuç veremeyecektir. CHP, kronik yanlışlarını yeni yanlışlarla düzeltme düşüleriyle oyalanmak yerine, bu yanlışlardan gereken dersi en kısa zamanda çıkarmasını bilmek zorundadır.

ması yerine getirilemeyen anlaşmalar yüzünden satıldı. Alıcı Strauss'un yakın arkadaşı, silah fabrikatörü Diehl'di. Bu arada "Aloys amca" bu satıştan dolayı yaklaşık 200.000 DM kazanıyordu.

HS - 30'LAR OLAYI

Federal Savunma Bakanı olur olmaz 1957'de Strauss "Hispano Suiza" firmasına 205 milyon DM karşılığı olan 10.680 HS - 30 tankı ismarladı. O zamana kadar en yüksek miktarı taşıyan silah sözleşmesi, toplam 2,5 milyar DM'a geliyordu. Oysa ne ismarlanan tankın bir prototip'i bulunuyordu, ne de henüz üretime geçilmişti. Ancak "Hispano Suiza"nın anlaşma hazırlıklarını yapan kişi, CDU'nun seçim kampanyasını yürüten Bonn'lu avukat Dr. Otto Lenz'di. Eski nazi bakanlarından Gottfried Treviranus'un daha sonraları açıkladığına göre, bu kişi Strauss'u bu anlaşmanın yerine getirilmesi sırasında yoğun yol-

suzluklar olacağı konusunda uyarıyordu ve 18 milyon DM'lık bir "rüşvet alacak kişiler listesi" vermişti. CDU'lu Lenz'in bu listedeki payı 3 milyon DM idi.

Strauss'un dönemindeki yolsuzlukların sayısı çok fazlaydı. 1960'da ABD askerleri için yapılacak 15 bin konutun "tanidik" firmaya verilmesi olayı, Lockheed olayı, Spiegel olayı, vb. vb. Bütün bu yolsuzluklarda genel özellik, Strauss'un ve CDU/CSU partilerinin yakın ve yandaşlarına çıkar sağlanması olayıydı. Çıkar sağlanan kişilerden bazıları "müseeccel" naziler olması, yolsuzluklardan sağlanan paraların "hangi amaçla kullanıldığı" konusunda kuşuklar doğuruyordu. Zamanla CSU'nun ve Strauss'un yabancı faşist-neofaşist güçlerle parasal ilişkileri ortaya çıktıkça, bu tür paraların hangi amaçlar için kullanıldığı da aydınlığa kavuşmuş oldu. Türkiye'de de faşist hareketin bu kaynaktan beslendiği dikkate alınırca, Strauss'un başbakanlığının Türkiye'yi ne denli yakından ilgilendirdiği görülecektir.

ANI POL-BİR'Lİ AÇIKLAMALIDIR

nünde işkenceye tabi tutulduğu ifade ediliyor. Baskınlarda alevi yurttaşların bulunduğu mahallelerin özellikle seçildiği de gelen haberler arasında yer alıyor. Bu baskınlara, emekçi halkı birbirine düşürmek için yayıp olarak canlı tutulan alevi-sünni ayrımlarının kırılmalarını amaçlı güdüldüğü anlaşılıyor.

POL-BİR'li polisler eliyle yürütüldüğü açıklanan bu baskınlarda yanında Elazığ'da, faşist çetelerin belgelenmiş cinayet ve saldırıların üzerine bilinçli bir sünger çekildiği, hatta kimi faşist tutukluların serbestçe dolaşma olanağı bile bulunduğ bildiriliyor.

Örneğin işlediği bir dizi cinayet sonucunda birkaç kez tutuklanan ve cezaevinden kaçtıktan sonra yeniden yakalanan Raif Çiçek'in, POL-BİR'li polislerin yardımıyla birkaç kez dışarı çıkarıldığı, hatta dört kez pavyonda görüldüğü bildiriliyor. Yine Raif Çiçek'in, cezaevinde bir bıçakla yakalanması üzerine açılan soruşturmanın da üzerinin örtüldüğü öne sürülüyor.

Öte yandan 1978 başında ilerilerinde bulunduğu bir otomobile Raif Çiçek'le birlikte ateş çararak şoförünü ağır yaraladıkları saptanan Ahmet Erkesim, Ertuğrul Özdemir ve Ali Taş adlı MHP'liler hakkında da, durum sıkıyönetime intikal ettiği halde hiçbir işlem

yapılmadığı bildiriliyor. Aynı şekilde bir süre önce Elazığ Erkek Öğrenci Yurdu'nda öğrencilere işkence yaptığı saptanmış bulunan ve hakkında gıyabi tutuklama kararı bulunan Yıldırım Oran'da kentte serbestçe dolaşıyor. Yine bir süre önce işkence gördüğü belirtilen durumunun sorumlularının hakkında soruşturma açılacağı bildirilmiş olan Timur Turgut'un işkencecileri hakkında da hiçbir işlem yapılmadığı ifade ediliyor. Ayrıca İtfaiye'de ve Belediye binasında yapılan aramalar sırasında çok sayıda silah bulunmasına rağmen konuyla ilgili hiçbir açıklamanın yapılmadığı da belirtiliyor.

Bütün bu somut gerçekler, işleri Bakan'ın ve hükümetin, "emniyet teşkilatı içindeki ayrılıkların ortadan kaldırıldığı"na ilişkin sözlerinin, sadece faşist kadrolaşmanın üzerine sünger çekmek amacıyla hizmet ettiğinin kanıtıdır. Hükümet, Elazığ'daki bu gelişmeler konusunda inandırıncı bir açıklama yapmadıkça, olayların sorumluluğundan kurtulamayacaktır. TİP Elazığ İl Başkanlığı'nın önceki hafta yayınlanan bildirisinde de belirtildiği gibi: "Sıkıyönetimde de Elazığ'da sonuçları çok vahim olabilecek olaylar planlanmaktadır. Bu oyunların mimarları bellidir. Bunların üzerine derhal gidilmelidir. Görevden derhal el çekirilmelidir."

Bunalımın yükü altında ezilen teknik elemanların talebi: GREVLİ TOPLU SÖZLEŞMELİ SENDİKA HAKKI

FIKRET KEMAL
YILDIRM

Seksen bini aşkın mühendis ve mimarın örgütlediği TMMOB'nin 16 Haziran'da basına yaptığı açıklamada şöyle denilmektedir.

"Yıllardır emekçi halkın çıkarları doğrultusunda bir mücadeleyi yılmadan sürdüren mühendis ve mimarlar için; son ekonomik tedbirlerle (!), yaşama olağan tüm emekçi kesimler için olduğu gibi, ortadan kaldırmıştır. Güncel ekonomik, demokratik haklarımızın elde edilmesi yolunda bundan sonraki ilk adımımız; insanca yaşayabilmek ve bu yolda mücadelemizi sürdürebilmek için, en küçük üretim birimlerinden başlayarak, haklarımızı elde edinceye dek, örgütlü kitlesel direnme gücümüzü etkin bir biçimde kullanmak olacaktır. Bugünkü görüş ve isteklerimiz kamuya duyuru, ilgililere bir uyarı, emekçi kitlelere ve örgütlerine ve üyelerimize bir çağrı niteliğindedir."

TEKNİK ELEMANLAR AÇLIKLA KARŞI KARŞIYA

Bugün, maden ocaklarından enerji santrallerine, fabrikalardan tarlalara, bürolardan şantiyelere dek her yerde, en güç koşullar altında yaşamaya ve görev yapmaya çalışan ve büyük bir kısmı grevli toplu sözleşmeli sendikal haklardan yoksun bulunan teknik elemanlar; ev kirası, gıda, elektrik, su ve diğer gereksinim giderleri için resmi rakamlar on bin liranın üstünde belirlenirken ve gerçek durum bu resmi rakamlarında çok üstünde iken, beş, altı bin lira aylık ücretlerle çalıştırılmaktadır.

Bu nedenle kamu kesiminde nitelikli teknik eleman tutulmaması, yatırımlar gecikmekte, ülke milyarlarca lira kayba uğramakta, buna karşılık yüzbinlerce lira aylık yabancı sözcü-uzmanlar doldurulmakta, dünyanın gelişmiş ülkeleri ile yapılacak kıyaslamada bile görülebileceği gibi her işi yürütebilecek teknik elemanlara, özel sektör kapıları, Libya'nın, Arabistan'ların yollarını gösterilmektedir.

TEKNİK ELEMANLARLA İLGİLİ GELİŞMELER

Bu gelişmelerle birlikte; ilgili kuruluşlara teknik eleman örgütlerinden, tepkiler ortaya çıktı. Bu sırada Bayındırlık Bakanlığınca hazırlanan "TEKNİK PERSONEL TAZMİNAT KANUNU TASLAĞI" gündeme geldi.

Bu tasarrın hazırlanmasında, kamu kesiminde çalışmakta olan nitelikli teknik elemanı uzun süre bu sektörde tutabilmek ve yeniden teknik eleman sağlayabilmek suretiyle yatırımlardaki verimliliğin artırılmasının amaçlandığı, söz konusu kanun tasarrının genel gereke bölümünde belirtilmektedir. Aynı bölümde bağımsızlığın birinci koşulunun ekonomik gelişme olduğu, teknik hizmetinde üretimi içindeki

önemli belirtilerek, cumhuriyet döneminde teknik eleman istihdamını kolaylaştırmak amacıyla günün koşullarına göre çeşitli zamanlarda, değişik önlemler alındığı, ancak tüm bu benzer önlemlerin kısa sürede bazı yararlar sağlanmasına karşın uzun süreli kalıcı çözümler getirmediği de açıkça vurgulanmaktadır.

YASA TASLAĞI AYRICALIKLARI ARTTIRIYOR MU?

Öğretim görevlileri, askeri, adli, sağlık personelinin sonra teknik personele de, tam gün yasa örnek alınarak hazırlanan "Teknik Personel Kanunu Taslağı" ile ekonomik olanaklar getirilmek istenmektedir.

Taslak bir yandan çalışanların bir bölümünü oluşturan 657 sayılı yasa ile tanımlanan teknik elemanların bir kesimine yeni haklar getirirken diğer yandan da hem teknik elemanlar arasında hem de teknik elemanlarla diğer kamu emekçileri arasında çelişkiler yaratmak ve birlikte mücadeleyi bölüp zayıflatmak amacıyla yönelik girişimleri de içermektedir. Ne var ki "T.P.T.K taslağı istemlerimizde uygun olarak yasalaşmasada (yada kararname olarak çıkmasada) bir kazanım olduğu sürece savunulmalı, ancak tüm çalışanların grevli toplu sözleşmeli sendikal haklarının kazanılması mücadelesinin dağıtılmasına, çalışanlar arasındaki yapay çelişkilerin artırılmasına yönelik yollarına da karşı çıkılmalıdır.

ÇÖZÜM: GREVLİ TOPLU SÖZLEŞMELİ SENDİKAL HAK

Bu tasarrın istemlerimizle çakışacak biçimde çıkarılması için mücadele verirken, bu mücadele sendikal hakların alınması doğrultusundaki mücadelenin bir adımı olarak değerlendirilmelidir. Bu hakkın alınması içinde Anayasa değişikliğine gerek olmadığı, işçi-memur tanımıyla yapılabilecek bir değişiklik ile yöneticiler dışındaki memurların da işçi sayılabileceği ve işçilerle birlikte aynı sendikalarda örgütenebileceği belirtilmelidir.

Bu arada iki yanlış değerlendirme değinmekte yarar vardır; birincisi, teknik eleman ayrılıklarını, işçi ücretleriyle karşılaştırmaktadırlar. İşçiler ücretlerini toplu sözleşmelerle arttırmaktadırlar, bu artışlar bile insanca yaşayabilmeleri için yeterli değildir. İşçi ücretleri artan fiyatlar karşısında eriyip gitmektedir. Yine bilinmektedir ki işçi sınıfı bu hakkı yüzyılı aşkın mücadelesi sonucunda alabilmiştir. Sendika hakları yokken bile, sendikal hakların varmışcasına eylemler koyduğu için alabilmiştir. Teknik elemanlar da bu yoldan yürüyerek, bu hakkı alabileceklerdir. Karşılaştırma işçi ücretleriyle üretimden büyük pay alanlarla yapılmalıdır.

"T.P.T.Y." tasarrının bazı noktalarına ilişkin görüşler de şu şekilde özetlenebilir.

1- Eğitim süreleri aynı olan

mühendis, jeolog, fizikçi, vb. teknik elemanlar arasında getirilen ayrımların nedenini anlamak zordur. Meslek odalarında örgütlenen bu kesimler arasında getirilen ayrımlar ortadan kaldırılmalıdır. Türkiye'de teknik iş bölümünün, meslek ve uzmanlıklar arası ayrımların kesin olarak belirlenmediği, birçok uzmanlık dalının birbirine iç içe geçtiği, çalıştığı, ünvan farklılığı olsa bile aynı hizmeti gördükleri bilinen ve yaşanan gerçeklerdir.

2- Tazminatların ayrımlarla birleştirilerek vergilendirilmemesi sağlanmalıdır.

3- Tasarı, yalnız teknik elemanları kapsayan bir ek ödeni taslağı olarak nitelendirilebilir. Bu nedenle de bir teknik elemanın, teknik eleman olarak alması gereken ek ödeni bu elemanın diğer çalışanlarla birlikte Devlet Memuru olarak alacağı İKRAMİYELERİ ödememelidir. Kazanılmış hak niteliği taşıyan ikramiyelerin kaldırılmasına ilişkin hüküm tasarıdan çıkarılmamalıdır. Aksi takdirde büyük ölçüde teknik eleman çalıştıran kuruluşlarda teknik elemanların görevlerinden ayrılmaları kaçınılmaz olacak ve tasarı amaçlanan hedefe ulaşamayacaktır.

4- Teknik elemanlara verilmesi istenen tazminatlar, yeni ayrıcalıklar getirmemelidir. Bu elemanlar arasında öğrenim süresi, ünvan, çalışma süresi gereği belirli ayrımlar vardır. Bu nedenle tazminatlar aynı oranda verilmelidir. Örneğin, hayat pahalılığından mühendis de, tekniker de aynı oranda etkilenmektedir. Aşağıdaki sonuçta görülebileceği gibi, teknik elemanlar arasında uçurumlar getirilmektedir. Örneğin İller Bankasında durum şu olabilecektir. (Tasarı kanunlaştığında)

Tasarının Getirdiği Ayrı Net Miktarlar (Eylül 2 Çocuklu)					
Hizmet Tazminatı (TL.)	Yan Ödeme + 2 Maaş İkramiye (TL.)		Tasarı Yasalaştığında Ele Geçecek Fark (TL.)		
	Girişte	15 yıl sonra	Girişte	15 Yıl Sonra	
Yük. Müh.					
Yük. Mim.	4233.-	7267.-	1880.-	3218.-	2353
Müh. Mim.	3427.-	5863.-	1860.-	3180.-	1567.-
Jeolog vb.	3026.-	5153.-	1860.-	3180.-	1166.-
Yük. tekniker	2180.-	3427.-	1800.-	3060.-	380.-
Tekniker	1758.-	2868.-	1580.-	2614.-	178.-

Sonuç olarak ele geçen miktarlar arasında uçurumlar oluşmaktadır. Bugünkü yan ödemelerde görülen "denge" tazminatları dikkate dahi alınmamıştır. Bugün bir tekniker ek olarak verilebilir tutar (178 TL) in hiç bir anlamı yoktur.

5- Teknik elemanların büyük bir kısmı kapsam dışında bırakılmıştır. Bunlarında kapsam içine alınması gerekmektedir. Örneğin; meslek işi eğitimi sonucu edittiği beceri ve yaptığı iş itibarıyla "teknik hizmet sınıfın-

**TÜTE'DE
TİM TEKNİK ELEMANLAR İLER
TÜTE'DE**

- Tüm teknik elemanların demokratik kitle örgütüdür
- Teknisyen, mühendis, tekniker, mimar gibi mal ve hizmet üretiminde bulunan tüm teknik elemanları çatısı altında toplayacaktır.
- Kamu kesiminde çalışan teknik elemanların 1971 anayasası ile ellerinden alınan sendikalaşma hakkını geri kazanmalarının savasını vermek ve toplu sözleşme ve grev haklarıyla donatılmış sendikalaşma hak ve özgürlüğünü savunmaktadır.
- Özel kesimde çalışan teknik elemanların sendikal haklarını kullanabilme özgürlüğünü savunmaktadır.
- Tüm çalışanların ayrılmaz bir parçası olan teknik elemanların bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini sürdürmektedir.
- Türkiye çapında örgütlenmesini sürdüren TÜTE'DE'nin Genel Merkezi Ankara'da'dır
ADRES: Mithatpaşa Cad. Zilâ Zilâ Kızılay-ANKARA
İZMİR Subesi: Mustafa Bey Cad. 111/4
Alsancak-İZMİR

**FAŞİST BASKI
VE KİYİMA**

**SON!
TÜTE**

teknik elemanlar
arkadaşlar
**GREVLİ TOPLU SÖZLEŞME
İLE DONATILMIŞ
SENDİKAL HAKLI
MÜCADELEMİZİ
TÜTE'DE
BİRLEŞELİM
TÜTE**

teknik
elemanları
ve tüm çalışanları
SENDİKA

da" yer alan teknik ressam, PTT tesisatçıları vb. Teknik öğrenim gören meslek lisesi mezunları, Y. Teknik öğretmen okulu mezunları vb.

6- Hizmet niteliği, mahrumiyet yeri ve fazla çalışma taslakta çok soyut birer kavram olarak bırakılmış ve yönetmelikleri hazırlayacak Bakanlıkların insafına bırakılmıştır. Buna da açıklık getirilmelidir.

7- Bu tasarrının kanunlaşması bugün için olanaklı görünmemektedir. Bu nedenle tasarrın kararname ile çıkması sağlanmalıdır. Buna ilişkin hukuki görüş de, bu tasarrın kararname olarak çıkabileceğini belirtmektedir. (Yatırımların hızlandırılması kararnameyi olarak).

TMMOB'NİN UYARI TOPLANTILARI

TMMOB'ye bağlı belirlenmiş bazı işyeri temsilcilerinde (işyerlerinde) uyarı toplantıları düzenlendi. Bu toplantıların amacı;

timlerin görevidir. Örgütlü kitlesel birleşik gücü oluşturmak zorundadır. Tüm çalışanlarla birlikte teknik elemanlar, etkin eylemlere girişmedikçe ekonomik demokratik haklarımızın alınması mümkün değildir.

TMMOB'nin yaptığı uyarı toplantıları iyi bir başlangıç olmasına karşın eksik kalmaktadır. İşyerlerinde yapılan bu eylemlere mühendis ve mimarlar dışındaki çalışanlar genellikle katılmamaktadır. Böylelikle işyerlerindeki güçler objektif olarak bölünmektedir. Somut hedefler yerine anlatılmamakta. Nasıl bir sendika istendiği, tazminat tasarrısı, yan ödemeler hakkında yeterli bilgi kitlelere ulaştırılmamaktadır.

Toplantılara katılanların ortak talebi şudur, teknik elemanlarda, tüm çalışanlarla birlikte sendikal haklarını almalarıdır. Kısa vadede ekonomik haklar sağlanmalıdır. Başta TÜTE olmak üzere diğer demokratik örgütleriyle iş ve güç birliği gerçek-

leştirilmez. Eylemlere işyerlerinde çalışan herkes katılmaktadır. Örneğin mühendis ve mimarların yaptığı bazı iş yerlerinde diğer teknik elemanların çalışmaları sonucunda üretim artışları olduğu hatırlanırsa iş ve eylem birliğinin oluşturulmasının önemli ortaya çıkmaktadır. İşyerlerinde etkin eylemler için örgütler arası iş ve güç birliği mutlaka sağlanmalıdır. Ancak örgütlü birleşik güç demokratik hak ve özgürlüklerimizli koruyup, geliştirebilir.

Bu değerlendirmeleri yapmadan, yapılacak yeni eylemler gereken sonuca ulaşmayabilir. Var olan potansiyel birleşik çıkışlara, maceracı eylemlere dönüşebilir. Bunu önlemek örgüt yöne-

Maddi yaşamın özsuyu

Lenin "torunlarımız, kapitalist sistemin belgelerine ve anularına oldukça tuhaf şeyler diye bakacaklar" derken, bu sözleri söylediği tarihten 60 yıl sonra, kapitalist sistemin anlarıyla dolu olan bizim gözlerimiz, Sovyetler Birliği'nde hiç mi tuhaf şeyler görmeyecekti?..

Sovyetler Birliği'nde bulunduğumuz 15 gün içinde, Moskova'da, Tiflis'te, Batum'da ve Leningrad'da 2 bale, 1 tiyatro, 1 opera gösterisi izledik. Bir kez sirkte gittik. Ve zamanımızın yetiğince müzeleri gezdik...

Tüm yaşamı boyunca topu topu iki kez bale izlemiş, tiyatroya son gittiği tarihi pek kesin hatırlamayan ve son kez sinemaya ne zaman gittiğini "geçtiğimiz Kasım mıydı, Aralık mıydı" diye anımsamaya çalışan benim gibi birisi için rekorlar kırıldı. Opera dersiniz öyle...

Moskova'ya vardığımız ertesi günü, hava alanından itibaren bize yol arkadaşlığı yapan Guram Galogre akşam bir bale gösterisi izlemek isteyip istemediğimizi sorunca, söz aranızda içimizden bir "Ehh" geçirdikten sonra "peki" dedik galiba... Guram Galogre (Bu Guram daha önceki notlarımızda adı geçen Guram değil. Guram adı Gürcistan'da Ahmet-Mehmet gibi olmasa bile İhsan-Hüseyn gibi) gidip biletlerimizi aldı ve Moskova'da yaptığınız gezitiden sonra otelimizden yürüye yürüye yola koyulduk.

Kremlin'in içindeydi gittiğimiz salon. Önemli Uluslararası konferans ve kongrelerin yapıldığı salondur burası, Kongre Sarayı da deniyordu. Sanatın emrindeydi. Kremlin'den içeri girenken bilet kontrol yerine daha gelmeden öbek öbek kalabalıkların arasından geçiyorduk. Bu arada anladığımız kadarıyla bir takım sorularla da karşılaşmıştık. Guram Galogre anlattı: "Belki bir gelmeyen olur, boş bilet var mı, diye soruyorlar..."

Ayrı sorularla Leningrad'da gittiğimiz opera binalarının önünde de karşılaştık.

İçeri girdüğümüzde gördüğümüz manzarayı nasıl anlatsam ki size?

Bahçe desem değil, ibadet-hane desem değil, Saray desem değil, ne desem?..

Onca kalabalığın bir fildişi tarağın dişleri gibi sıra sıra vestiyere mantolarını, paltolarını, kalpaklarını bırakmaları, vestiyere görevlisinin büyük bir ciddiyet ve düzenle onları alıp askılarına asmaları ve numaralar vermesi... Kadınların hemen oracıklarda çizimlerini çıkartmaları, onları naylon kılıflar içine

yerleştirip yazlık ayakkabılarını giymeleri ve sonra da naylon kılıflar içinde çizimlerini gene vestiyere bırakmaları... Daha sonra boydan boya aynalarla kaplı duvarların önüne gidip saçlarını taramaları, giysilerine çeki düzen vermeleri... Gösteri salonunun önündeki büyük salon ve karşı duvarda 15 cumhuriyetin armaları...

2500 kişilik görkemli bir salonda burası. Tüm kalabalığa karşın inceden usuldan, sessizce yer aramaları ve ondan sonra bir ziyafet masasına oturmuşçasına meraklı gözlerle bakınmalar... Seyredeceğimiz bale gösterisinden çok, tek yer boş kalınamacasına dolan bu salonun görünümü daha çok ilgilendiriyordu beni... İşte bütün gün gezdiğimiz sokakta, dükkanda, metroda, meydana, otelde gördüğümüz kişiler bunlar... Genç ihtiyar, kadın erkek...

Dev sahnenin perdeleri açıldıktan sonra derin bir sessizlik ve zaman zaman alkışlar... Ara verildiğinde salon bir anda içim gibi boşalıyor. Biz de takılıyorz bakalım nereye gideceğiz? İki-üç dönmeli kattan yürüyen merdivenlerle çıktuktan sonra uçsuz bucaksız bir salon daha. Renk-renk doluyor. Kenarlarda pastalar, çukulatalar, dondurnalar, ismini cismini bilmediğim kurabiye, çörek gibi yiyecekler ve şampanyalar, envai çeşit meşrubat... Tertemiz, beyaz, pembe örtülü masaların üzeri dolu. Görevliler büyük bir özenle ne isterseniz veriyor.

Bunca kalabalık, davranışlarına özlü bir nezaketle istediğini alıyor, istediğini yiyor, istediğini içiyor. Olur'a, kolunuz çarptı hafiften: yanuzdakine, bir sıcak gülümseme, incecikten bir "ziyanı yok" figürü...

Kemanın üzerinde gezinen arşe gibi bir şey. Ölçüsü olmayan bir ölçsüzlüğün yepyeni, disiplinli, doğal, özgün bir ölçüye, bir davranış, kişilik melodisine, ritmine ulaşması gibi bir şey...

Bale, dünyanın neresinde olursa olsun bir biçimde seyredilir değil mi? Sessiz ve zaman zaman beğininin alkışlarla ifadesi...

Ama bu ne? Buradaki 2500 kişi akraba mı? Ne köşede gesges gerinen bir çift, ne öbür köşede etrafı süzüm süzüm süzen bir başka tavus kuşu çifti... Yok böyle şeyler...

Ve aman ne hararetle konuşmalar... Bir daha hiç konuşamayacaklar gibi. Ve at üstünde koşuyormuşçasına yüzlerde dalgalanan gülücükler...

Bale kritiği mi yapıyorlar, havadan sudan mı konuşuyorlar bilemiyorum...

Ve biraz sonra gene yürüyen merdivenlere iniyoruz aşağıya... Gösterinin sonu bir başka âlem. Coşkulu adımlarla sahneye yaklaşımlar ve dakikalarca sanatçıların alkışlamaları ve sahneye atılan çiçekler. Sanatçıların karşılık vermeleri... Benim için bu sahne de az ilginç değil, ama yüzlerden ve gözlerden, duyulan zevkin çay buhan gibi tütmesine ne dersiniz?..

Leningrad'da "U" şeklindeki salonun ve salonu beş sıra kuşak gibi saran balkonların gene tek boş yer kalmamacasına kalabalığında "Gisella" balesini ve "La Traviata" operasını izlerken de aynı yüzlerle, aynı buğulu keviyle karşılaştık... Karşılıksız bir muhabbet değildi bu. Oyuncular da seyircinin sıcaklığına yaklaşıp ustalıkta, beceride ve yaratıcılıkta görünüyorlardı... Terleyle yaldızlanan yüzlerinden sevinç akıyordu, onlar da seyircileri alkışlıyorlardı...

Batum'da da bir tiyatro gösterisine gittiğimizde ise oyun başlamıştı. Fazla çocuk yapmaktan kaçman aileleri hicveden dünsündürücü bir güldürü oyunuydu. Gürcüce konuşuluyordu ama hareketlerden anlaşılıyordu. 800 kişilik bu tiyatro 1952'de yapılmıştı. Perde arasında Vali Revaz Bey kuliste oyunun yönetmeniyile ve oyuncularla tanışıyor bizi. Yönetmen Abasedze Gurami bize bilgiler veriyor. 19 oyun vardı repertuvarda. Oyunların üçte dördü Gürcü tiyatro yazarları tarafından yazılmıştı. Nazım Hikmet'in iki eseri tercime ediluyordu, yakında sahneye konacaktı...

GEZİ İZLENİMLERİ

Yazan
VARLIK ÖZMENEK

İŞTE SSCB

Tiflis'te bulunduğumuz günlerde bir raslantı ünlü balesini Meriç Sümen'de oradaydı. Yollardaki panolarda onun adını okuyorlardı ve kendisini çok iyi tanıyorlardı. Meriç Sümen Sovyetler Birliği'nde çok tanınmış, sevilen bir sanat elçisiydi Türkiye'nin...

Sanatçı biraz "el bebek-gül bebek" gibi Sovyetler Birliği'nde. Çok seviliyorlar, çok sayılıyorlar. Ve sanatçılar da, bu sevgi ve saygının omuzlarına yüklediği onurun yanında ne yaman sorunlulukları olduğunu biliyor olmaları ki alabildiğine yaratıyorlar. Sanat, kültür ve bunca değerler maddi yaşamın özsuuydu. Onlar sağıyorlardı... Devrimin Eğitim ve Halk Komiseri Lunaçarski, devrimin ünlü şairi Mayakovski öldükten sonra ardından şöyle demiş:

"Şairlerin pek çok sevgiye ihtiyacı olduğunu söyleyen Marks'a hiç benzemiyoruz. Hiç birimiz bunu anlamıyoruz, hiçbirimizin Mayakovski'nin sayısız sevgiye ihtiyacı olduğunu anlamadığı gibi."

Mayakovski'ye her zaman büsevgi gösteren, her an dostluğunda ısıtan Lunaçarski, Mayakovski'nin ardından kendisine biraz haksızlık yaparken ve acısına tuz banarken herhalde bugünleri, o günlerden görüyor olmalıydı. Zira izlediğimiz gösterilerde sanatçılara sunulan şeyler sadece sevgi, saygı değil, onlarla birlikte şefkat gibi şeylerdi... Hiç kuş yakalayıp, avucumuzda tutunuz mu? Onun "tip - tip" atan yüreğinin avucunuza yansıyan sıcaklığını, etinizi, kanınızı titreten rezonansını hissettiniz mi? Elinizdeki varlığın kuş olmaktan çıkıp, bir duygu yumağı haline dönüştüğünü özünleediniz mi?

İşte sanat, işte sanatçı böyle bir şey sosyalist toplumda. Yalnız duymuyor, yaşanıyor, duyuyor, yaşıyor ve toplumun içinde, toplumla, insanla sürekli bir etkileşim süreci içinde hallihamur oluyor... Değişiyor, gelişiyor. Değiştiriyor, geliştiriyor...

Maddi gelişmişlik düzeyine bakıp orada kalırsanız, sosyalist toplumu kavramızın eksik kalır, çok eksik kalır.

Ama sadece sanata, kültüre ve estetik değerlerin gelişmişliğine

bakıp da, onun maddi temelini araştırmayan, kavramayan bir yaklaşım da çok eksik kalacaktır.

Maddi gelişmişlik düzeyi ile insanı yücelten sanatsal ve kültürel değerlerin üstün göstergesi bir bütünlük göstermez mi? Birbirlerinden soyutlanabilir mi? Birbirlerinden ertelenebilir mi bunlar?..

44 tiyatroya sahip Moskova'da "amma da çok" dersiniz, alacağımız yanıt "Hayır, daha çok lazım" olursa şaşmayın.

Sovyetler Birliği'nin nüfusu 260 milyon. Tiyatro, konser ve benzeri gösterileri yılda izleyen insan sayısı nüfusu aşmış durumda. Ural bölgesinde yapılan bir araştırmada, her 100 işçiden 95'inin sinemaya, üçte ikisinin de tiyatroya ve konsere sürekli gittiği sonucu çıkarıyor. Üç yıl önceki rakamlara göre her 100 aileden 77'sinde televizyon alıcısı olmasına karşın, sanat gösterilerine ilgi azalıyor. Bir Sovyet insanının yılda ortalama 18 kez sinemaya gittiği saptanmış. Bu rakam "Sanat ve kültürü çok seven" Fransızdan 6 kez, Federal Almanya'dan 9 kez daha yüksek bir rakam...

Tiflis'te Kültür Merkezi'ni ziyaret ettiğimiz sırada bir belge-sek film izledik. Tamaraşvili 1912 yılında İtalya'da ölen bir Gürcü tarihçisiydi. Bir gün denize düşen birini boğulmaktan kurtarıırken, onu kurtarmış ama kendisi boğulmuştu. İtalya'nın bir yerinde gömülüydü ama neresinde?.. Film, bu on yıllar süren aramayı konu alıyordu. İtalya, İtalya'nın bütün mezarları didik didik aranıyordu. Ama Tamaraşvili'nin mezarını bulmak mümkün olmuyordu. Defterler, mezar kütükleri araştırılıyor ama bütün bu aramalar bir yerde bir bilinmeze gelip dayanıyordu... Ve bütün umutların dağıldığı sırada geçtiğimiz yılın Kasım ayında Tamaraşvili'nin mezarı bulunuyordu... Tam 50 yıl süren aramanın sonunda bu ünlü tarihinin mezarının alınış Gürcistan'a getirilişi ve büyük bir törenle ülkesinin topraklarına gömülüğü... Film böyle bitiyordu...

Filmi birlikte izlediğimiz Ot-lar Hoca filmnin kapanış yazısını Türkçe'ye çevirdi. Şöyle diyor:

"- HALK İÇİN ÇALIŞANLARI, HALK UNUTMAZ!..."

Bu evrensel kadirşinaslık, beslendiği topraktan fışkınyordu...

Yolumuzu enternasyonalizm çiziyor

Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde yayınlanan "Horizont" dergisinde Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti Yüksek Halk Konseyi Başkanı ve Yemen Sosyalist Partisi Genel Sekreteri Abdül Fattah İsmail ile yapılan bir görüşme yayınlandı. Bu görüşmenin bir özetini sunuyoruz:

SORU: Yemen Sosyalist Partisinin kuruluşundan ve tarihi 1. Kongresinden bu yana yarım yıl geçti. Bu süre içinde Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti'nde (YDHC) meydana gelen toplumsal ve politik gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

YANIT: Yemen Sosyalist Partisinin 1. Kongresinden bu yana çok kısa bir zaman geçti. Bu, doğal olarak toplumsal ve politik biçimlenmeleri istenildiği gibi gerçekleştirebilmek için yeterli

bir süre değil. Buna karşın bu kısa zaman zarfında yeni zaferler kazandık. Halkımızın mücadeleye gerçekleştirdiği başarılı kurtuluş savaşında elde etmiş olduğu kazanımları daha da sağlamlaştırdık. Eğer politik ve toplumsal gelişmeyi gözönüne alacak olursak, Sosyalist Partinin doğuşu en çarpıcı olaydır. Parti devrimci gelişimin bundan sonra da sürmesinin temelidir.

SORU: Kongreyi açık konuşmanızda Yemen Sosyalist Partisini işçi sınıfının ve müttefiklerinin partisi olarak adlandırdınız. Partinin amacının işçi sınıfının etkisini güçlendirme olduğunu söylediniz. Bu nasıl olacak?

YANIT: Partimiz fiyiliyatta işçi sınıfının partisidir ve ideolojisi bilimsel sosyalizm öğretisidir. Çünkü işçi sınıfı, toplumu dev-

rimci partisiyle yönetmek ve diğer sınıfları sosyalist toplumun kurulması, simürü ve toplumsal sefaletin yok edilmesi için seferber etmek tarihsel göreviyle yükümlü tek devrimci sınıftır. Yemen Sosyalist Partisi de bu yoldan başkasını seçmeyecektir.

Yemen işçi sınıfı ülkede endüstri ve ekonomik altyapıda sayısal olarak azdır. Ancak devrimci teori ve proleter enternasyonalizmiyle donanmış, sosyalist ülkeler ve Sovyetler Birliği'nin öncü partileriyle dayanışma içindeki partimizin varlığı eksikliği telafi etmektedir. Proleter sınıf temeline ve devrimci ideolojiye dayanan partimiz, sınıfsal bileşimini daha iyi götürmek ve en iyi işçilerin parti çalışmasına kazanılmasıyla işçi karakterini sağlamlaştırmak için büyük çaba

göstermektedir...

SORU: Emekçilerin iş ve yaşam koşullarının düzeltilmesi ve bilinç oluşmasının en önemli kısmı olan eğitim ve kültür yaşamının geliştirilmesi için parti ne gibi önlemler almaktadır?

YANIT: Parti, çalışmaya, halk ekonomisinin gelişmesi ve halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesinin temel kaynağı olarak bakmaktadır. Anayasamız şöyle diyor: "Çalışma her yurttaşın hakkı ve yeteneklerine, niteliklerine ve toplumsal çıkarına uygun olarak herkesin görevidir." Bundan da öte anayasamız kadın ve erkeğin hak ve görevlerde, dinlenme ve mümkün olan en iyi yaşam ve yaşam düzeyinin gerçekleştirilmesinin koşullarını yaratma hakkında tam bir eşitliği

öngörmektedir. Çalışma yasasının hükümlerine göre, partimiz hükümeti, üretim ve hizmet sektörlerinin yönetim organlarını, çalışma koşullarının bu yasa çerçevesinde iyileştirilmesi için adımlar atmaya teşvik etmektedir.

Bu iş verimliliğinin artışına ve böylece insanın yaşam düzeyinin yükselmesine yardımcı olmaktadır. Geçen süre içinde yaşam koşullarını düzeltmek için bir dizi önlem alınmıştır. Bundan en önemlileri iş güvenliğinin sağlanması, eski yöntemler yerine modern teknik araçların yerleştirilmesi, işçi ve memurların cehaletten kurtarılması yer almaktadır. Yaşam düzeyinin yükseltilmesi için somut önlemler aldık.

Pekin, yeni bir ders istiyor

Çinli saldırganlar Vietnam'a geçen Mart ayında yaptıkları saldırıdan sonra, şimdi de Çin ile Vietnam arasında yapılan barış görüşmelerini engellemek için ellerinden geleni yapıyorlar. Dünya kamuoyu sık sık Çin yetkililerinin Vietnam'a yeni tehditler savurdularına tanık oluyor.

Son olarak Çin Başbakan Yardımcısı Li Hsian nian "Çin'in Vietnam'a verdiği dersin (!) yeterli olmadığını ortaya çıkarttığını ve iki ülke arasında yeni bir savaş çıkabileceğini" söyledi. Çin'in yeni saldırılara hazırlandığını açığa vuran bu tür tehditlere karşın, Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti yetkilileri barış görüşmelerinin sonuca ulaştırılması için ellerinden gelen çabayı gösteriyorlar.

DAC'de yayınlanan "Horizont" dergisi muhabiriyeli bir görüşme yapan Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti Dışişleri Bakan Vekili Dinh Nho Liem, kalıcı bir barışın sağlanması için ellerinden geleni yaptıklarını bildirdi. Dinh Nho Liem şöyle dedi: "Vietnam tarafı görüşmelerin yürütülmesi ve ileri adımlar atılmasının sağlanması için gereken sabrı göstermektedir ve gösterecektir. Vietnam tarafı şimdiye dek birçok kez barışı istediğini göstermiş ve ciddi bir tutum ortaya koymuştur. Bu tutumumuz bundan sonra da sürdürülecektir. Ancak görüşüyor ki, tek yanlı istek yeterli olmuyor. İki ülke arasındaki sorunların çözümü, ancak karşılıklı çözüm istğine bağlıdır."

Abdul Fattah İsmail kimdir?

Yemen Sosyalist Partisi Genel Sekreteri ve Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti Yüksek Halk Konseyi Başkanı Abdül Fattah İsmail 1942 yılında Aden'de doğmuştur. Mesleği öğretmenlik

olan Abdül Fattah İsmail çok genç yaşta devrimci harekete katılmış ve aktif görevlerde bulunmuştur. Britanyalı sömürgecilerle karşı silahlı mücadeleyi başlatan Ulusal Kurtuluş Cephesi

(NLF)'ne katılan İsmail, 23 yaşında bu Cephe'nin yürütme komitesine getirilmiştir. 1967'de Cenevre'de Yemen'in bağımsızlığını sağlayan görüşmelerde Ulusal Kurtuluş Cephesi temsilcisi olarak yer alan İsmail, 1969'da sağ kanadın çeşitli temsilcilerinin kanısız biçimde ülke yönetiminden uzaklaştırılmaları ve ülkenin sosyalist görüşle kapitalist olmayan yoldan kalkındırılması hareketlerinde öncülük etmekte 1969 Haziran'ında Ulusal Kurtuluş Cephesi genel sekreterliği görevine getirilmiştir. 1978 Ekim'inde Ulusal Kurtuluş Cephesi'nden Yemen Sosyalist Partisinin doğmasına da öncülük eden Abdül Fattah İsmail, bilimsel sosyalist partinin genel sekreterliği görevini üstlenmiştir. İsmail halen Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti Yüksek Halk Konseyi başkanlığı görevini de yürütmektedir.

Yemen Sosyalist Partisi bilimsel sosyalizmin rehberliğinde zafere doğru

5 kitadan haberler

HINDİSTAN'DA KOMÜNİSTLERİN YÖNETİMİNDEKİ KERALA EYALETİNDE 10.000 DÖNÜM ORMAN BİR TEKELDEN GERİ ALINDI

Güney Hindistan'da bulunan Kerala eyaletinde yüksek mahkeme, Eyalet Hükümeti'nin başvurusu üzerine Hint Birla-Tekeli'nin mülkü olan 10.000 dönüm ormanın Kerala eyaletine verilmesini kararlaştırdı. Kerala yüksek mahkemesi, ormanın verimli bir alan olduğunu ve halka ait olduğunu belirterek hükümete devrini kararlaştırdı. Birleşik Cephe hükümetinin işbaşında olduğu Kerala'da, cephe içinde en önemli yerl Hindistan Komünist Partisi alıyor. Yüksek mahkemenin aldığı bu karar, Hindistan Komünist Partisi ile Kerala Birleşik Cephesi'nin yeni bir başarısı olarak nitelendirildi.

YENİ ZELANDA'DA SENDİKALAR ESKİ SS SUBAYI BATI ALMAN BÜYÜKELÇİSİNİ İSTENMEYEN ADAM İLAN ETTİ

Yeni Zelanda'daki sendikalar, ülkedeki Batı Alman büyükelçisi Döring'i ülkede istenmeyen

adam ilan ettiler. Sendikaların bu tutumuna Döring'in eski bir SS subayı olması neden gösterildi.

Bir süre önce "sağlık izni" alarak Yeni Zelanda'dan ayrılan Döring'in geri dönmesi halinde sendikalar eyleme geçeceklerini bildirdiler. Sendika lideri Kelly Wellington da yaptığı açıklamada, bir nazi eskisinin ülkelerinde büyükelçi olarak bulunmasını kaygıyla karşıladıklarını söyledi. Kelly, Döring'in gelişi halinde beş büyük sendikanın eyleme geçeceğini de bildirdi. Öte yandan Federal Almanya Dışişleri Bakanlığı Döring'in eski SS subayı olduğunu doğruladı.

GÜNEY AFRIKA'DA GÖZALTINDA ÖLDÜRÜLEN KİŞİLERE HERGÜN YENİLERİ EKLENİYOR

Güney Afrika'da polis gözetiminde iken ölen tutukluların sayısının geçen yıl önceki yıla göre daha fazla olduğu açıklandı. Güney Afrika Adalet Bakanlığının resmi açıklamasına göre geçen yıl polis tarafından tutuklanarak hücreye kapatılanlardan 161 kişi öldü. Bu rakamın 1977 ye göre 33 kişi fazla olduğu bildirildi.

Güney Afrika'da polis gözetiminde ölenlerin büyük çoğunluğunun işkence, dayak gibi nedenlerle öldükleri belirtiliyor. Bu arada çeşitli olaylarda yaralandıktan sonra gözaltına alınmalarında da tedavilerinin yapılmayarak ölüme terk edildikleri bildiriliyor. Adalet Bakanlığı'nın verdiği rakamların gerçeği yansıtmadığı, gerçek rakamın çok daha fazla olduğu da öne sürülüyor.

Norveç Komünist Partisi sağ güçlere karşı uyarıyor

Norveç Komünist Partisi'nin Oslo'da yapılan Bölge toplantısından sonra yayınlanan bildiride sağ güçlerin Norveç'te son zamanlarda saldırılarını arttırdıkları belirtilerek tüm ilerci, demokrat kişi ve kuruluşların sağ tehlikeye karşı uyanık olmaları istendi.

Norveç'te son zamanlarda özellikle neonazizmin güç kazanmakta olduğunu gösteren belirtiler olduğunu bildiren Norveç Komünist Partisi, 1 Mayıs'ta bir yürüyüş koluna karşı düzenlenen bombalı saldırının bunun bir kanıtı olduğunu belirtti. NKP Başkanı Martin Gunnar Knutsen de Bölge toplantısında yaptığı konuşmada bu konuya değindi ve ülkenin tüm ilerci güçlerinin faşist örgüt "Norsk Front" un kapatılması için kapsamlı bir protesto kampanyası açmalarını istedi.

NKP Bölge toplantısı bildirisinde, çözülen sağ eğilimlere karşı birlikte mücadele vermenin gerekliliği vurgulandı. Bildiride şöyle dendi: "NKP sağ güçlerin ilerlemesini büyük bir kaygı ile izlemektedir. Hem sağcılar, hem de neonazilerin eylemleri uzun yıllardan beri yoğun bir anti-komünist propaganda dayandırılmıştır." Bildiride daha sonra geniş bir cephenin mücadelesi ile gerçillik ve neofaşizmin saldırılarının geri püskürtüleceği ve giderek tümüyle yok edilebileceği belirtildi.

İRAN YENİ ANAYASASINI TARTIYOR

İran halkı, İslam Cumhuriyetinin kabul edilmesinden sonra, Haziran ayı ortalarında açıklanan yeni Anayasa taslağını tartışıyor. Yeni İran Anayasası, monarşiye karşı yeni bir ileri adım olarak nitelendiriliyor.

Yeni Anayasa İran'ın ikinci Anayasası olacak. 1906 yılında yürürlüğe giren eski anayasa ile yeni anayasa arasındaki en büyük fark, kuşkusuz birincinin İran'ı monarşik bir devlet olarak tanımlaması. Eski anayasaya gösteriş için yerleştirilen çok az sayıda bazı demokratik maddeler ise o zamandan devrime kadar hiç uygulanmamıştı. Yeni anayasa ise birçok demokratik nitelikli madde

yer alıyor. Yeni İran Anayasasının en önemli hükümlerinden biri, tutuklamalar ve cezaların

infazı sırasında her türlü terör ve işkencenin yasaklanması olarak görülüyor. Kanlı Şah rejimi döneminde Savak'ın eylemlerini iyi bilen İran halkı için bu yasaklama önemli bir ileri adım olarak niteleniyor.

Yeni Anayasa'ya göre hukuk sistemi bağımsız olacak, kadın ve erkeğin yasa önünde eşit olmaları sağlanacak. Tasarıya göre kim olursa olsun, "bir insanın başka insanları sömürmesi"nin ortadan kaldırılması da öngörülüyor. Bu arada İran'da yaşayan tüm azınlıkların kendi kültür ve dillerini yaşatma hakkına sahip kılınmaları da İran için önemli bir adım niteliğinde. Sanayi, tarım ve ticaret alanlarında özel mülkiyet sınırlanırken, ormanlar, akarsular, göller ve deniz kıyıları halkın ortak mülkü olarak kabul ediliyor.

Dünya kapitalist sistemine bağlı ülkelerde burjuva basın ve yayın organları, "dünya" sözcüğünden sadece "sermaye dünyası" nı anlarlar. Kapitalist ülkelerde sermayenin tüm başarısızlıkları, gerilemeleri, çöküş süreçleri "dünya"ya mal edilerek anlatılır. Burjuva basın ve yayın organlarının haber başlıklarında genellikle bu zavallı, sapıtılmış dünya çıkar karşımıza: "Dünya yeni bir bunalım geçiriyor", "dünyada işsizlik artıyor", "dünyada enflasyonun önüne geçilmiyor", vb. haber başlıklarında geçen "dünya" sözcüğünde anlatılmak istenen, artık sadece kurtuluş umudu kalmayan sermayenin zavallı dünyasıdır.

Kapitalizm dünyası Bunalıma çözüm yine bunalım

YAŞAM YALAN SÖYLEMEZ

Oysa dünyada yaşam, tüm bu umutsuz çırpışları boşa çıkaracak biçimde sürüp gitmektedir. Yaşam, her geçen gün dünya kapitalist sisteminin çöküntüsünü ve dünya sosyalist sisteminin sınıfsız topluma

doğru gelişmesini vurgulamaktadır. Sermaye dünyasının basın ve yayın organları, kötüye gidişi kanıtlayan bu rakamları bile saklayamamaktadır, ancak bu rakamlar yıllardan beri "bir sıçramanın temel taşları" olarak sunulmaktadır.

Yapılan istatistiklere göre "sanayileşmiş ülkeler" olarak adlandırılan dünyanın en büyük emperyalist ülkelerinde işsizlik, her yıl daha büyük boyutlara vararak artmaktadır. En büyük yedi emperyalist ülkede işsizlik oranları, 1974'den bu yana karşımıza şöyle bir tablo çıkarmaktadır. (Tablo 1)

Bu tablodan da anlaşıldığı üzere emperyalist ülkeler işsizlik sorununa bir çözüm getirmekten vazgeçmiş görünmektedirler. 1974 - 78 yılları arasında bu ülkelerin işsizlik konusunda çabaları, tümüyle işsizlik oranını sabit tutmak üzerinde yoğunlaşmıştır.

Emperyalist ülkeler enflasyonun önlenmesinde de hiç başarılı değildirler. En büyük emperyalist ülkelerin 1979 Nisan'ındaki enflasyon oranı, bir yıl öncesine, yani 1978'le kıyaslandığında bile karşımıza oldukça büyük dengesizlikler çıkmaktadır. Kimi bir yıl, kimi bir yıldan da az süreler içinde Japonya dışında tüm adı geçen ülkelerde enflasyon oranının büyük ölçüde arttığı görülmektedir.

ÇÖZÜM BUNALIM MI?

Yandaki tablolardan da anlaşıldığı gibi emperyalist ülkeler işsizlik ve pahalılığın önüne geçemiyorlar. Ancak bu arada bazı çözüm yolları da aranıyor. Burjuva iktisatçıların buldukları çözüm yolları ise, nalıncı keseri gibi hep sermayeden yana yontuyor. Burjuva iktisatçıları, yeni bir "bunalımın" özellikle enflasyona çözüm getireceği savını ileri sürüyorlar. Buna göre sermayedarların ellerinde bunalım nedeniyle mal birikimi meydana gelecek, onlar da mallarını elden çıkarmak için daha ucuza satmak zorunda kalacaklar.

Skylab düştü. İlk bilgilere göre cankaybı olmadı. Maddi hasar da doğmadı. Skylab arkasında başka hesaplar var mıydı şimdilik bilinmiyor. Amerikan teknolojisine karşı sarılan güven duyguları yanında

ne gibi sonuçların ortaya çıkacağını söylemek için vakit henüz çok erken. Ancak bazı şeyler gün ışığı gibi aydınlık. Felaket tellalları, heyecan tükürçleri son onbeş gün içerisinde çığneccek bir sakız bulmuşlardı. Çok daha önemli konu ve sorunları bir süre için de olsa gözlerden kaçırılmayı başarabilen kurulu düzen bekçilerinin ideolojik hesapları da unutulmamalı. Ama asıl unutulmayacak olan "Skylab tüccarlarının" kısa zamanda gerçekleştirdikleri büyük vurgunlar. Kapitalizm için her yol mübah, yeterli varılan nokta kâr, daha çok kâr olsun.

Emperyalizm için son günlerde daha öğrenç bir vurgun da "Çin-Hindi mültecileri" konusu. Bir ara Türkiye'nin de taraf yapılmak istendiği bu konu özellikle gelişmiş kapitalist ülkelerde son bir ayın en çok çığneden sakızı.

Hükümetler açıklamalar yapıyorlar. İmza kampanyaları açılıyor. Gazeteler, radyolar, televizyonlar acıklı hikayeleri ağızlarından düşürmüyorlar. Dernekler, komiteler kuruyor, toplantılar düzenleniyor. Bütün bunlar niye? Aca, denildiği gibi, bir insanlık trajedisi karşısında doğal tepki mi? Gerçekten "boat-people" gemilerdeki insanlar- felaketzedelerine yardım mı? Hiçbiri değil.

İki yüzlülük

Önce kesinlikle bir noktayı belirlemede yarar var. Sorun sayıları yüzbinleri bulan bu insanların derlerine çözüm bulmaksa, bu konuda tartışma olmaz. Esasen Mayıs ayı sonunda Vietnam ile BM Mülteciler Yüksek Komiserliği bir anlaşmaya ulaşmışlardı bile. Vietnam'ı terk etmek isteyenler, serbestçe BM gözetiminde bu ülkeye terkedeceklerdi. Kimse zorla göçe de zorlanmamaktaydı.

Bu anlaşmayı kimse anımsamıyor. Binlerce insan aralarında masum çocuklarıbirlikte, belirsizliğe, acıya, ölüme itiliyor. Bu "iş" te uzmanlaşan uluslararası şebekelerin varlığı resmen belirlendi. İşte bu nedenle aklı Vietnam halkının zaferi karşısında ABD dışişleri ve CIA tarafından hazırlanan 200 bin Vietnamluyu "boşaltma" planı geliyor. Vietnam'daki eski CIA şefi F. Sneyppin açıklamasına göre aralarında 30 bin CIA ajanı ve yerli yardımcılar da bulunan bu 200 bin den yalnızca 5595'i "boşaltılabilmıştır". Geriye kalanlar ne yapıyorlar? "Boat-people" trajedisini kim tezgahlıyor anlaşılıyor mu bu açıklamadan?

Ya Çin'e ne oluyor? Üç-dört kuşak önce Vietnam'a yerleşmiş kişileri Çinli saydığını açıklayan bu hükümet, bunları ülkesine kabul etmiyor. Sonra, Vietnam'a saldırdığında 5. kol olarak kullandığını itiraf ettiği bu kişilerin sınırdan başka yerlere taşınmasına da karşı çıkarak, binlerce "boat-people" yaratılmasına doğrudan katılıyor.

Vietnam'da napalm yaraları henüz kapanmadı. Bombalanın yerlerde daha otlar bile bitmedi. Sorumlular bunların hesabını vermek zorundalar. Yükümlendikleri yardımları vermek zorundalar. Gerçek insanlık sorunu bu. Ama merhametli tüccarlar yavuz hırsızlar "mülteciler" sorununu yaratarak, hesaptan kurtulma "hesabı" yapıyorlar. Ayrıca akıllarınca sosyalizmin başarısızlığının propagandasını da yapacaklar. Antikomünizmin en incisini.

Vietnam halkı katledilirken susanlar, ellerini oğuştaranlar şimdiki en çok bağırılanlar. Onlara söylenebilecek en hafif söz "iki yüzlüler" olacaktır.

• raşit kaya

Kapitalizmin gençliğe armağanı : İşsizlik

TABLE I

Yedi büyük emperyalist ülkede işsizlik (yüzde olarak)

Yıl	ABD	Japonya	FAC	(*)			Kanada
				İngiltere	Fransa	İtalya	
1974	5,6	1,4	2,6	2,6	0,50	2,9	5,4
1975	8,5	1,9	4,7	4,1	0,84	3,3	6,9
1976	7,7	2,0	4,6	5,8	0,93	3,7	7,2
1977	7,6	2,0	4,5	6,2	1,07	7,2	8,1
1978	6,0	2,2	4,4	6,2	1,16	7,2	8,4

(*) Fransa'daki veriler milyon olarak alınmıştır.

TABLE II

1979 Nisan'ındaki enflasyonun 1978'deki en düşük oranlarla kıyaslanması

Ülke	1978	(yüzde olarak)	
		Nisan	1979
ABD	Şubat	6,3	10,4
Japonya	Kasım	3,3	2,6
FAC	Ekim	22,1	3,5
Fransa	Haziran	9,0	10,0
İngiltere	Haziran	7,4	10,1
İtalya	Kasım	11,6	14,3
AET ülkeleri (Genel)	Ekim	6,7	8,6

Vâ-Nû'yu bilirsiniz. Nazım'ın yoi arkadaşlarındadır. Ekim Devrimi'ni izleyen günlerde birlikte SSCB'ye gitmişlerdi. Orada, yeni bir dünyanın kurulma kavgasını yakından izleme olanağını bulmuşlardı. İzte ve dışta bir yiğit düşmana karşı verilmekte olan ve sömürsüz, sınıfsız bir toplum yaratmayı amaçlayan bu zorlu ve onurlu mücadele onları da etkilemişti. İşgal altında bulunan yurtlarının kurtarılması için Ekim Devrimi'nin getirdiklerinin çıkış noktası olarak alınabileceğini düşünmüşlerdi. Bu itkiyle, ülkelerinde de sömürsüz, sınıfsız bir toplumun kurulması yolunda mücadele etmeye karar vermişlerdi. Gençliğin o coşkulu dolu atılım gücüyle de, düşüncelerini yaşama geçirmeye girişmişlerdi.

Ama sınıf mücadelesi zorluklarla doluydu. Pek çok şeyi göze almayı, pek çok acıyı göğüslemeyi gerektirirdi. İşler kağıt üzerinde gözüktüğü ölçüde kolay değildi. Kararlı olmak gerekirdi. Dirençli olmak gerekirdi. Özerilli olmak gerekirdi. Hepsinden önemlisi de, yapılan mücadelenin doğruluğunun bilincinde olmak ve bu bilinci bir inanç durumuna getirmek gerekirdi. Bunların yokluğunda kişinin yalpalaması, geride kalması ve hatta saf değiştirmesi kaçınılmazdı.

Bu olgu, başlangıçta özdeş coşkuları paylaşan bu iki arkadaş için de geçerliydi. Kararları doğrultusunda davranabilmeleri, düşüncüklerini yaşama geçirebilmeleri için onların da bu erdemlere sahip olmaları gerekiyordu. Mücadele sürecinde bu değerleri yaratamamaları durumunda onların da yalpalamaları, geride kalmaları ve hatta saf değiştirmeleri olasıydı. Nitekim Vâ-Nû sömürsüz, sınıfsız bir toplum oluşturma yolundaki mücadelelerin çetinliğini görüp acıları göğüsleyemeyeceğini anlayınca kavgadan çekildi. Ama bununla kalmadı. Nazım'ı da etkilemeye, yolundan döndürmeye çalıştı. Yani kavgadan çekilmekle yetinmeyip kavgadakini de beraberinde sürüklemeye çalıştı. Bu serüveni, Nazım'ın ünlü "Salkım Söğüt"ünden biliyoruz. Kavgadan çekilmekle kalmayıp, kendisini de caydırmaya kalkışacak denli saf değiştirmiş olan arkadaşının durumu karşısında duyduğu üzüntüyü, Nazım bu şiirinde tüm çıplaklığı ile yansıtmıştır.

Bir yol ayrımında değişik yollara sapan bu iki arkadaşın Nazım'ın serüvenini biliyoruz. Sınıfsız, sömürsüz bir toplum yolundaki mücadelesini inançla sürdürmüş; bu davranışının, toplumun egemen güçlerinde yaratmış olduğu tepkinin tüm sonuçlarına göğüs germiştir. Ödünsüz bir yaşam sürdürmüştür. Bu doğrultudaki mücadeleleriyle bütünleşen şiirler yazmış ve bu şiirleri ile çağımızın seç... ozunları arasında yer almıştır. Vâ-Nu ise düzenle uzlaşanların kaçınılmaz so-

nu ile yüz yüze gelmiştir: Silinip gitmiştir. İlgimçtir. Bugün adı anılıyorsa Nazım'dan ötürüdür. Onunla ilişkilerinden ve ona ilişkin çalışmasından, Bu Dünya'dan Bir Nazım Geçti'den ötürüdür.

Başlangıçta konuları bir olan bu iki arkadaşın vardıkları noktalar oldukça düşündürücü. Toplumun devingen güçlerinden yana olmanın; bir ileri toplum biçiminin kurulması yolunda mücadele vermenin; devrimci dünya görüşüne yaslanmanın bir sanatçıya sağlayacağı olanakları

den birinin oğlu olan toy, temiz yürekli Cemal'i, önemli haberlerin zamanında, kaçırılmadan dinlenmesini sağlamak için insanları uyuracak radyoya bağlı bir zil düzeneği geliştirme düşüncesi ile kandırıp elindeki parayı cebine indirir. Geç de olsa durumun ayırına varıp tepki gösteren Cemal'i, eldeki paranın bütün işleri kotarmaya yetmediğini söyleyerek yeniden kandırır ve onu, çaldığı malları sattığı faizci, emanetçi... Hacı Mustafendi'ye borç para istemeye götürür. Adam ölmüştür. Kapıda cenazesi

olmayan Cemal'le birlikte Floraya giderler. Arif de, Mihri ile oradadır. Gözyaşartıcı ve oldukça bol olan rastlantılardan biri karşılaşmalarını sağlar. Arif, Makbule adlı bir kadını ayartmıştır. Plaj kabinesinde buluşmuşlardır. Ne ki Ferhunde'yi gözüme kestirince onu atlatır. ve Ferhunde ile sözkonusu kablneye gider. Makbule de öc almak için, yine bir rastlantı sonucu orada bulunan Cemal'in babasına herşeyi anlatır. Adam Arif'le olan ilişkisini saptatıp Ferhunde'yi oğlundan ayırmaya girişir. Bu

riyle kazananlara rastlayamazsınız. Bu romanda anlatılan insanların sınıfsal konumlarının ne olduğunu göremezsiniz. Bu romanda ahlak düşkünlüğünün kaynaklarını bulamazsınız. Bu romanda, bırakın eleştirisini, düzenin doğru bir betimini de bulamazsınız. Bu romanda yalnızca düzenin savunusu vardır. Türkiye'nin sayılı zenginlerinden birinin feodal ahlakı, bir kapkaççının ahlakı ile karşılaşılırak savunulur. Kısacası bu romanda düzenle uzlaşmış, giderek de onu savunmaya yönelmiş bir yazarın açmazları vardır. Bu romanda ancak bunu bulabilir, bunu görebilirsiniz.

KAÇINILMAZ SON

Çürümekte, yozlaşmakta, çözülmekte olanı savunarak düzenli sanat yapıtları ortaya koymak güçtür. Bunu, gerçeklikten yola koyularak başarmak ise daha da güçtür. Çünkü gerçek, ne denli cambazlık yapılırsa yapılsın, er ya da geç, kalemin sürçmesine teklemesine neden olacaktır.

Tek yol, kurgusalıktır. Gerçeği bir yana itelemek; düzmece olaylarla sanatsal bir dünya kurmaya çalışmaktır. Bunun için de becerili olmak gerekir. Vâ-Nu da, böyle yapmayı denemiştir. Düzeni, gerçeklikten yola koyularak savunamayacağını ayrıntılarına varınca, kurgusalığa yönelmiştir. Düzmece olaylarla sanatsal bir dünya kurmaya çalışmıştır. Ancak beceri yetersizliği, son derece cılız bir ürün ortaya koymasına yol açmıştır.

Şuraya gelmiş bulunuyoruz: Çürümekte, yozlaşmakta olanı savunmayı üstlenenlerin sanatsal değeri yüksek yapıtlar üretmeleri olanaksızdır. Düzeyle yapıtları ancak gelişip serpilenden yana olanlar yaratılabilirler. Nitekim Vâ-Nû düzenle uzlaştığı, giderek de onun savunuculuğuna soyunduğu için bu duruma düştü. Nazım'ın ayakta durmasını gizi de budur: İleri bir toplum biçimini seçenece olarak benimseyip düzene karşı çıkması; Seçeneğinin gerçekleşmesi yolunda; mücadele girişmesi ve sanatını bu mücadele içerisinde biçimlemesi...

Nazım Hikmet'le Vâ - Nû İki yol arkadaşı

MEHMET ERGÜN

somutlaştırması yönünden..

Bu sözlerimle, Vâ-Nû da, konumunu değiştirmemiş olsaydı ikinci bir Nazım olabilirdi demek istemiyorum. Hayır! Devrimci dünya görüşünün sanatçıya sağlayacağı olanakların ancak yetenekle bütünleşmesi durumunda büyük bir sanatın ortaya çıkmasını sağlayabileceğini kabul ediyorum. Bu bakımdan, yeteneklerin sınırını bilmediğim Vâ-Nû için böyle bir şey önermiyorum. Ama, sözkonusu erdemleri taşısaydı, bir doruğu değilse bile, adı anılır tepelerinden biri olabilirdi yazımızın. "BİR SOSYALİST ESKİSİ" NİN ROMANI

Söylediklerimi somutlaştırmak için 1944 yılında yayımlanan ilginç bir yapıtı üzerinde duracağım Vâ-Nû'nun. *Vurgun Peşinde* adını taşıyan yapıt yayımlandığı sıralarda Nazım altı yıllık tutukluymdu. Faşizm-antifaşizm savaşımı tüm gücüyle sürüyordu. Türkiye'deki yansısı ise sosyalist öğelerden ilerici-demokrat öğelere dek tüm aydınların üzerinde yoğun bir baskı ve yılğın uygulanması biçiminde kendini gösteriyordu. Ama bu baskı ve yılğı uygulamalarına karşın, sosyalist öğelerden ilerici-demokrat öğelere dek oldukça geniş bir cephe, antifaşist dayanışma içerisinde, demokrasi yolunda, savaşım veriyorlardı. Binbir güçle boğuşarak çıkardıkları yayımorganlarında savaşa, sömürü ve eşitsizliğe karşı mücadele ediyorlardı. Bu kavğanın en ön saflarında ise sanatçılar yer alıyordu. İşte böylesi bir dönemde yayımlanan eski bir sosyalistin romanı *Vurgun Peşinde*.

Bir serüven romanı bu. Ama türün en kötülerinden. Anlatılan, kabaca şöyle: "Her fırsatı nakde tahvil çarelerini" arayıp bulan düzenbaz, dolandırıcı, hırsız, ahlak düşkünlü, kumarbaz... bir tip olarak çizilen Arif, "İngiliz lordlarının oğlu gibi" davranan, babasından yalnızca başlangıç anamalı alıp zengin olmayı tasarlayan, ülkenin sayılı zenginlerin-

ile karşılaşılır. Bu durum karşısında Arif, Mustafendi'nin genç karısı Mihri ile evlenmenin yollarını araştırmaya başlar. Kadının toyluğundan yararlanarak işleri düzene koyma bahanesiyle, Cemal'le birlikte eve yerleşir. Mihri ise Cemal'e ilgi duymaya başlar. Arif bu ilginin ilişkiye dönüşmesini önlemek için Cemal'i kötülerek kadının gözünden düşürür. Sonunda da onunla evlenmeyi başarır. Cemal'i de kaba bir biçimde evden uzaklaştırır. Cemal, dalgın dalgın giderken, sınıf arkadaşlarından birinin komşusuna, İkbâl -ablaya rastlar. Kadın onu bir sinnet düğününe götürür. Düğünü, konak yaşamından gelme genç bir dul düzenlemiştir. Deb-deli yaşamaya alışkın, davranışları serbest bir kadındır bu. Ve, dengesiz harcamaları yüzünden oldukça güç duruma düşmüştür. İkbâl abla, onu, içerisinde bulunduğu zor durumda kurtarmak için Cemal'den yararlanmaya niyet eder. Cemal'i onunla evlendirmeye ikna etmeye çalışır. Başarır da. Ne ki Cemal, kendini çalışmalarına vermiştir. Kapıya dayanan alacaklılara, elektriğin, havagazının kesilmesi-ne karşın babasından para istemeye yanaşmaz. Bunun üzerine İkbâl abla, Ferhunde'yi Cemal konumundan yararlanmaya, yeniden zengin adamlarla ilişki kurup para sağlamaya yönelir. Çünkü zengin adamlar, Türkiye'nin sayılı zenginlerinden birinin yakışıklı ve aynı zamanda mühendis olan oğluna yeğlenmiş olmaya para ödemeye hazırdırlar. Şöyle der İkbâl abla: "Benim tecrübem vardır: Bu erkekler enayi... Nazarında evli kadınların kıymeti pek daha büyük... Hele genç, zengin, meşhur, tahsilli bir adamın karısı olursa... Anlıyorsun ya: Tam senin şeraitin... İstediyini avlayabilirsin... Ağır satarak, kocamın kıskançlığını öne sürerek dünyanın parasını sızdırırsın... Cemal esafta bir adama tercih edilmek hangi erkeğin gururunu okşamaz..." Bu amaçla, hiçbir şeyden haberi

sırada Cemal'le Mihri de olay yerine gelmiştir. Tartışma sırasında, Arif'le Ferhunde, Mihri ile de Cemal birbirlerine sokulurlar. "Çiftler, böylece yeniden teşekkül etmişti!" Babası, oğlunu Mihri ile evlendirmeye karar verir. Kani kaynamıştır ona çünkü. Cemal'in göstermelik karşı koymalarına verdiği yanıt şöyle olur: "Sus!... İtiraz yok... Bir deyle kendin beğenden aldn, böyle çıktı... Bu sefer de benim söylediğimi yapacaksın... Artık ukalalıklarından da vazgeç... Yok bilmem kendi para kazanacakmış da, müstakil olacakmış da... Türlü ukalalıklar..." Böylelikle de bir düzenbazın ayakoyununa gelip birbirinden ayrı düşen iki kişi yeniden birleşirler. Bu sırada çalan bir zil ve radyo sunucusunun sözleri, Cemal'in bulunmuş başarıya ulaştığını muştular. İyiler iyilerle, kötüler kötülerle bütünleşir. Zengin babanın feodal ahlakı da, karşısında seçenece diye düzenbaz Arif'in ahlakından başka bir ahlak anlayışı yeralmadığı için, baskın gelir.

Bir sosyalist eskisi olan Vâ-Nû'nun, yukarıda kısaca sözünü ettiğimiz koşullarda yazdığı roman böyle bir roman işte. Bu romanda yaşamını alinte-

HAVASS
yayımları
ÖZEL KİTAPLAR DİZİSİ 003

SOVETLER BİRLİĞİNDE

İSLAM

Abdullah Vakhabov
Türkçesi: Sibel Özbudun
Fiyatı: 40 liralık
ÖDEMELİ İSTEYİNİZ
HAVASS
yayımları

P.K.55 Teşvikliye-İst.Tel: 46 13 10
Kitapçilerine %25 indirimlidir.
PTT Giderleri Yayınevimiz tarafından karşılanır

Karikatür

Bileği bükülmez bir sanat

Dünyanın dört bir bucağında-ki karikatürcülerin kalemlerinden, fırçalarından çıkan çizgiler, Nasreddin Hoca mizahının "dünyanın ortası" ilan ettiği Akşehir'de 6. kez buluştu...

6. Akşehir Nasreddin Hoca Şenliği Uluslararası Karikatür Yarışması, önceki yıllarla karşılaştırıldığında, belki de beklenmedik ölçüde büyük bir katılımı yapıldı. Tam 35 ülkeden 585 karikatürcü, okyanuslar, kıtalar aşarak, karikatürlerini Türkiye'ye gönderdiler. Arjantin'dan Uruguay'a, El Salvador'a, Brezilya'ya, Trinidad'a, Jamaika'ya; Japonya'dan Yunanistan'a, Fransa'ya, Lüksemburg'a, Mısır'a; SSCB'den Bulgaristan'a, Macaristan'a, Romanya'ya, Yugoslavya'ya; Endonezya'dan Filipinler'e, İran'a dek uzanan bu güç, kuşkusuz, karikatür sanatının hiçbir engel tanımayan evrensel dilinde yatıyor... Birbirinin tam karşıtı toplumsal sistemlere, yaşam tarzlarına sahip ülkelere; sosyalizmin egemen olduğu ülkelerden, faşizmin insanlara kan ağlattığı ülke-

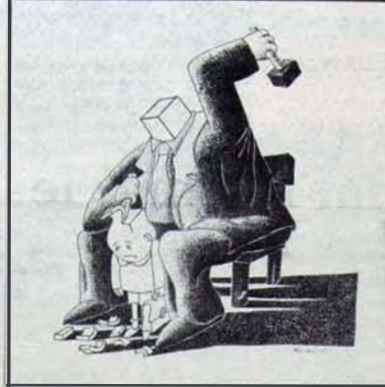
lere dek, 585 karikatürcünün yüreğinde ve beyninde yankılanan, işte bu gücü...

Oysa daha geçen yıl yarışmaya katılan ülke sayısı 14, karikatürcü sayısı ise 332 idi. Yalnızca bir yılda bunca yolun katedilmesi nasıl açıklanabilir? Bu gelişmenin özlü bir açıklamasını, herhalde Tan Oral'ın şu sözlerinde bulmamız mümkün: "Modern çağın yeni ve gerçek bir halk sanatı olma yolundaki karikatür, üstelik insanlığın ortak dili olan çizgiyi kullandığı için de uluslararası, daha da doğrusu uluslararası boyutlarda gelişebilmektedir..."

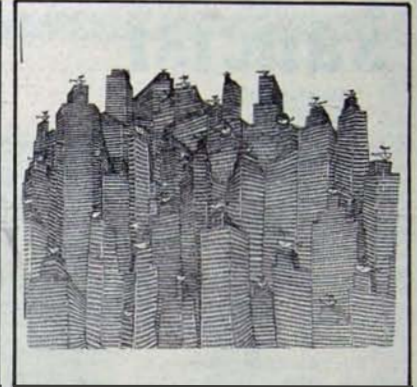
Karikatürün bu "uluslararası" hüneri sonucudur ki, belki de haritadaki yerini bile bugüne dek bilmediğimiz bir ülkenin karikatürcüsünü hiç güçlük çekmeden anlıyor, yakınlık duyabiliyoruz. Bizden çok değişik sorunları, çok değişik biçimlerde dile getirseler de, bu yakınlığı, sıcak ilişkiyi duymamak olanaksız.

Halkları birbirine kaynaştırabilmede bu denli becerikli bir başka sanat düşünülebilir mi?..

Mehmet Altuğ

Tonguç Yaşar

Seumez miydik leylekler?!

İlk kez 1973 yılında ülkemiz genç karikatürcüleri arasında düzenlenen ve 1974 yılında uluslararası bir yarışmaya dönüştürülen Nasreddin Hoca Karikatür Yarışmaları, karikatür sanatımızın gelişme sürecinde de, önemli bir basamağı oluşturuyor. Karikatürümüzün dünya karikatürüne açılması, grafik-mizahın başka ülkelerde denenilen yeni biçim us-

ulluklarıyla tanışması, dünya karikatürü karşısında kendini sına- ma olanağı bulması ve genç karikatürcülerimizin kendilerini yetkinleştirmek için bulunmaz bir denektaşına kavuşmaları, Nasreddin Hoca yarışmalarının taşıdığı işlevi yeterince göstermektedir.

Nasreddin Hoca yarışmalarıyla bir kez daha anlaşılmıştır ki, gerçek sanat, ancak ilerici bir yönelim içinde olan ve insanlığın aydınlık geleceğini, barış içinde yaşanan, savaşız, sömürsüz bir dünyayı kendine hedef seçen sanattır... Nasreddin Hoca yarışmalarına katılan karikatürcülerin tümünün de bu doğrultuyu benimsemeleri, işte bunun için hiç şaşırıcı gelmiyor, bunun nedenlerini araştırmayı gereksiz kılıyor...

Aynı özellikler, bu yıl yapılan yarışmada da, eksik değil ama, fazlasıyla karşımıza çıktı. Henüz bütün karikatürleri değerlendiri-

me olanağı bulamamış olsak da, ödül alan karikatürleri tanıyoruz.

Büyük Ödül'ü ikinci kez bir Türkiye'li karikatürcü aldı. Genç karikatürcü Mehmet Altuğ (19-57), toplumsal sorunların en önemlilerinden birini, eğitim sorununu işledi. Dört köşe bir kafa yapısına sahip bir adamın, zorbalık yoluyla önündeki çocuğun kafasını kerdi kafa yapısına benzetmeye çalıştığı anlatıyor karikatüründe. Özgin tekniğiyle, karşıt unsurların usta bir yorumunu gözümüzün önüne getiriyor Mehmet Altuğ.

Yarışmanın Başarı Ödülleri'ni de, Yukiyoshi Tokoro (Japonya), Lubomir Mihailov (Bulgaristan), Laville (Fransa), Mojmir Mihatov (Yugoslavya), Tonguç Yaşar (Türkiye) kazandılar. Ayrıca çeşitli kuruluşlar da, özel ödülleriyle yarışmaya katıldılar.

6. Akşehir Nasreddin Hoca Şenliği Uluslararası Karikatür Yarışması, karikatür sanatının ne denli bükülmez bir bileği olduğu- nu bir kez daha gösterdi...

"İki aylık eğitim dergisi" Okul Defteri'nin Temmuz sayısı çıktı. "Öncelikle bir meslek dergisi" olarak "öğretmenlere, öğrencilere, kısaca eğitim dünyasına yönelen" Okul Defteri'nin bu 3. sayısı ağırlıklı olarak tatil sorununa ayrılmış bulunuyor.

Kitaplıkların karıştımın, yayınlanmalarını izleyin, tatil konusunu işleyen yapıtlara incelemelere rastlayamazsınız. Neden? Tatil'in eğitim gibi bir hak olduğu bilinçlere yerleşmemiştir de ondan. "Okul Defteri" bu konuda öğretmen hareketinin önemli bir ekliğini gidermede ilk ciddi adımı atıyor. Dr. Ercan Eyüboğlu sorunu kuramsal açıdan ele alıp kapitalist bir ülke olarak Fransa'nın, toplu tatilin yaşama geçirildiği sosyalist ülkelerin ve Köy Enstitülerinin tatil uygulamalarını özetliyor. Eğitimin olduğu gibi tatilin de demokratikleşmesi gereğini vurguluyor.

Prof. Dr. Bozkurt Güvenc'in yazısında "Ders-dışı zamanların değerlendirilmesi sorunu" işleniyor. Mehmet Türkkan "Öğretmenin Dinlenme Sorunu" başlıklı yazısında MEB'ni, "öğretmenlerini ve çalışanlarını dinlendirme konusunda en az yatacım en çok kişiye hizmet" götürmeye çağırıyor. Öğretmenlerin yaz çalışmaları konu ediniyor. Niyazi Altunay, "Üretim Süreci içinde eğitim" yazısında Tonguç'u ve Köy Enstitülerini inceliyor.

Muzaffer İzgü Çocuk Kitaplarını, Gürhan Fişek "Bir insan hakkı olarak ÇOCUKLARIN ve gençlerin korunması"ni ele alıyor.

Veysel Günayın yazısı Türkiye'de sanat eğitimi konusunda

DEMOKRATİK
EĞİTİM
MÜCADELESİNDE
SAĞLIKLI
BİR ÇIKIŞ

OKUL DEFTERİ

ışlıyor, öneriler getiriyor.

Ali Canlı, bu yılki 19 Mayıs kutlama törenlerinin perde arkasını ve dayandığı politik hesapları sergiliyor: "Durum böyle olunca bu türden büyük düzenlemelerden amaç yalnızca 'GÖSTER' dir, politikacının şarsılan durumunu kurtarmasıdır, kurultay öncesi verimli bir politik yatırımdır." Aşşe Çiğdemli'nin "kadın hükümlüler ve eğitim" yazısını Demet Börüçene'nin "Yurt Dışındaki işçi çocuklarının eğitim çıkmazı" adlı incelemesi izliyor. Doç. Dr. Türker Alkan "Türkiye'de ve Batı Avrupa'da uygulanan tarih öğretiminde ulusçuluk" yazısını şöyle bitiriyor: "tarih kitaplarımızın içeriğinin şoven bir ulusçuluk anlayışından kurtarılması, diğer ulusların kültür ve uygarlıklara daha yararlı ve insanca bir bakış açısına kavuşturulması gerekiyor."

A. Tülin Yalçın, "yüksek öğrenimin zorunlu kademesi Özel Dersaneler" konusunda ilginç rakamlarla çarpıcı gerçekleri dile getiriyor. ÜSYM'deki anti-demokratik uygulamalar, yayın tanıtma ve okurların zengin katkılan, İ.Sefa Güner'in "Belirtiler"i, H. Raşit Öymen üstüne kısa bir not, Gören Bulut'un Ressayam Sırtı Divit yazısı, Feruh Doğan'dan çizgiler...

Tüm bunlar 48 sayfaya nasıl sığdırılmış? Böylece yoğun bir içerikten biçim ve sunuma geçmek gerekiyor. İlk sayısı 32 sayfa iken 2 ve 3. sayılar 48 sayfa. Son sayıdan 7 bin basılığın öğreniyoruz. İki aylık bir eğitim dergisi için ciddi bir başlangıç.

Dergi kendisini şöyle tanımlıyor: "Okul Defteri bir kavga dergisidir ve belki de bu yüzden bir başucu dergisi de olmak savındadır. Bu yaklaşımla eylem ve ilgi alanını, konularını, eğitim bütünü içinde genişletmiş, sayfa sayısını arttırmıştır. Biçim yönünden de sunumunu iyileştirmeyi, yetkinleştirmeyi amaçlamaktadır." Bu yetkinleşme çabası ilk üç sayı birarada değerlendirildiğinde olumlu yönde bir gelişmeyi simgeliyor. Ancak, kapaktan başlayarak daha güzel bir sunuma ulaşmak gerek, ve olanaklı.

Okul Defteri, ilerici öğretmen hareketinin bir ürünü; ama aynı zamanda eğitimde demokratikleşmenin sağlıklı bir adımı oluşturuyor. Bu ikil sürecin günümüzde karşılaştığı güçlükleri yadsımak olanaksız, ama eğitim dünyasına belli bir düzeyle ve sağlıklı tavırla yaklaşma gereği de ortada. Okul Defteri bu sorumluluğun bilincini taşıdığı izlenimini veriyor.

zülfü livaneli
ATLININ TÜRKÜSÜ

Genel Dağıtım:
YANKI PLAKÇILIK LTD. ŞTİ.
İ.M.Ç. 6. blok 6437 Unkapanı - İstanbul

ÇIKTI

Asalak kapitalizmin petrol sancısı

GALİP TEKİN

Haziran sonunda OPEC ülkeleri petrol fiyatını bir kez daha artırdılar. 1979 Mart'ında varil başına 14.5 dolar olarak belirlenen fiyat, petrolün türüne göre değişmek üzere, 18-23, 50 dolara yükseltildi. Üstelik, bu fiyatların önümüzdeki üç ay için geçerli olacağı, Ekim'de yeni bir artış yapılabileceği açıklandı.

Bu zam, uzun süredir gündemde bulunan petrol bunalımını konusunu bir kez daha ön plana çıkarmış bulunuyor. Nitekim, Tokyo'da yapılan gelişmiş kapitalist ülkeler doruk toplantısının ana konusunu petrol sorunu oluşturdu. Ülkemizde de petrol faturasında ortaya çıkacak artışın sonuçları tartışılmaya başlandı.

OPEC ülkeleri, bir yandan dolanın değer kaybetmesini, öte yandan ithal ettikleri malların fiyatlarındaki hızlı artışın gelirlerinin düşmesine neden olduğunu, fiyatları da bunun için arttırdıklarını ileri sürmektedirler. Ne var ki, gelişmekte olan ülkelerin nesnel temellere dayanan bu haklı çıkışları, hem sorunun sadece bir yanını vurgulamaktadır, hem de "petrol bunalımı"nın gerçek sorumlularının adresini tayin etmektedir.

Çünkü kapitalist dünyada petrol arama, arama ve dağıtım, büyük ölçüde, "yedi kız kardeşler" diye bilinen petrol tekelilerince denetlenmektedir. Dolayısıyla, petrol fiyatlarındaki artışları öncelikle, bu tekelilerin kendi çıkarları doğrultusunda değerlendirmeleri söz konusudur. Bu fiyat artışları petrol tekelilerinin karlarının hızla büyümesine yol açmaktadır. Örneğin, 1979'un ilk üç ayında ABD'deki 23 petrol dağıtıcısı şirketin karları yüzde 58 artmıştır. Öte yanda, son zamdan önce, ABD'deki petrol şirketlerinin 1979 kârının 25 milyar doları aşacağı tahmin edilmektedir.

Ancak, 1973 öncesinde varili bir dolardan altınla petrole alışmış olan gelişmiş kapitalist ülkeler için, günümüzde ortalama 20 dolar ödeme zorunda kalmak, kolayca kabul edilebilecek bir durum değil. Bu nedenle de, ekonomileri büyük ölçüde petrole dayalı bu ülkeler fiyat artışlarına sert tepkiler gösteriyorlar. Bu fiyat artışlarının, kapitalist dünyada ilk belirtileri açıkça ortaya çıkan yeni bir devresel ekonomik bunalımı daha da şiddetlendireceği, enflasyonu körükleyeceği, işsizliği arttıracığı ileri sürülüyor.

Ancak, özellikle OPEC üyesi Arap ülkelerinin petrol gelirlerinin önemli bir bölümünün kapitalist dünyadaki bankalarda toplandığını unutmamak gere-

kir. Zaten gelişmiş kapitalist ülkeleri kaygılandıran, petrol fiyatlarındaki artışların neden olabileceği ödemeler dengesi güçlükleri değildir. Daha önemli olan, bu artışların emperyalist güçler arasındaki rekabeti kızıştırması, bundan da önemlisi, AET ülkelerine ve Japonya'ya oranla petrol ithalatına daha az bağımlı olan ABD'nin, petrol fiyat artışları yoluyla diğer ülkelere enflasyon ihraç ederek rekabet gücünü arttırmasıdır. Tokyo doruğunda ortaya çıkan görüş ayrılıkları bu kaygıların en iyi göstergesidir. Böylece ABD bir kez daha içine girdiği bunalımın yükünü diğer ülkelere yaima yolunu seçmektedir. AET ülkelerinin, Carter'in petrol kullanımına ilişkin önerilerini yetersiz bularak eleştirmelelerinin, tepki göstermelerinin altında da aynı neden yatmaktadır.

Burada önemli bir diğer olgu, Arap ülkelerinin, petrolü özellikle Filistin sorununun çözümü yolunda siyasal bir baskı aracı olarak kullanmalarına karşılık, yakın-doğunun petrol yataklarına askeri müdahale ile elkoyma olasılığının ABD'nde gündeme getirilmesi olmalıdır. Baska bir deyişle, ABD emperyalizmi artık, ekonomisinin candamarı olan petrol kaynaklarını askeri yollardan güvence altına almayı tasarlamaktadır. Bunlar, petrolün günümüzde ekonomik ve siyasal mücadelelerin bir aracı haline geldiğini göstermektedir.

Petrol fiyat artışları, sosyalist dünya için temel bir sorun yaratmazken, geri kapitalist ülkelerin çoğu açısından oldukça olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Petrol fiyatlarının artışı, bunlara bağlı olarak ortaya çıkan sanayi ürünleri fiyatlarındaki artışla birleşince, geri kapitalist ülkelerin ödemeler dengesi açıklarının artmasına yol açmaktadır. Bunun sonucu, sözkonusu ülkelerin kapitalist dünyaya daha fazla bağımlı hale gelmeleri olmaktadır.

Türkiye bu konudaki en iyi örneklerden birisini oluşturmaktadır. 1973 - 78 arasında petrol fiyat artışları Türkiye için 3,9 milyar dolar ek döviz yükü getirmiş, dolayısıyla günümüzdeki döviz darboğazının oluşmasında etkili olmuştur. Son fiyat artışının ise 500 milyon dolarlık bir ek yük yaratacağı ileri sürülmektedir. Ancak petrol sorununa, yalnızca yol açtığı ek döviz yükü açısından yaklaşmak çok eksik kalmakta, bugünkü durumun nedenlerini ortaya çıkarılmasına da yaramamaktadır.

Örneğin, petrol fiyat artışının nedeniyle uğranılan kayıp, önemli olmasına karşılık, Türki-

Petrol bunalımının sorumlusu asalak ve çürüyen kapitalizm

OPEC'in 1 Temmuz'dan itibaren petrol fiyatlarını artırma kararı üzerine emperyalist Batı ülkelerinde klasik bir kampanya yeniden başlatıldı. Kampanyanın özü, kapitalist Batı dünyasındaki petrol bunalımının sorumlusu olarak OPEC'in gösterilmesine dayanıyordu.

Sovyetler Birliği, bu kampanyaya, petrol bunalımının gerçek sorumlularını açığa vurarak yanıt verdi. Gelişmekte olan ülkelerin kendi doğal kaynaklarını koruma ve dünya piyasasında adil ölçülerde değerlendirme çabasına tutarlılıkla destek olan Sovyetler Birliği, petrol bunalımının sorumluluğunun Batı ülkelerine biniçli olarak OPEC petrolüne bağımlı hale getiren emperyalist petrol tekelilerine ait olduğunu açıkladı.

SBKP MK organı Pravda önceki Cumartesi günü yayınladığı bir yorumunda, kapitalist Batı ülkelerinin gerçekte kendi gereksinme-

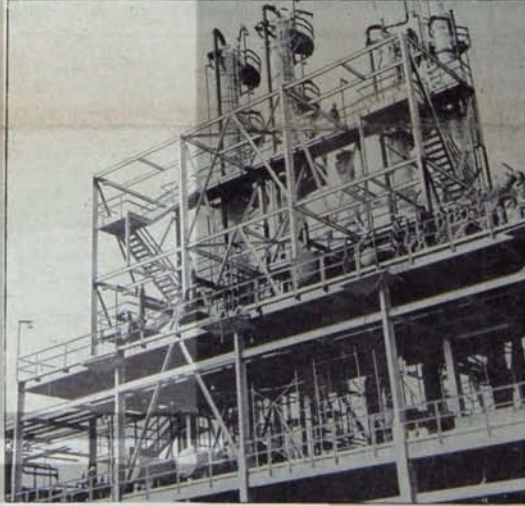
lerinin yüz katı kadar petrol rezervine sahip olduklarını, ne var ki, emperyalist petrol tekelilerinin, gelişmekte olan ülkelerin ucuz kaynaklarını sömürebilmek için bu rezervleri bilerek kullanıma açmadıklarını bildirdi. Yorumu göre, Batı ülkelerinin hükümetleri de, üçüncü dünyanın petrol kaynakları üzerinde "asalak" bir yaşamı sürdürürebilmek için, petrol tekelilerinin bu politikasını bugüne kadar desteklemişlerdi.

Pravda'nın açıklamasında, Birleşik Amerika'nın dahil Batı ülkelerinin rezervleri, petrol, doğal gaz ve asfaltı da içermek üzere, 420 milyon ton petrol karşılığındaydı. Buna karşılık üçüncü dünya ülkelerinin petrol rezervleri, Batıdaki rezervlerden altı-yedi kat daha azdı. Pravda'nın yorumu şöyle devam ediyordu:

"Ucuz petrol çağımn beklenen sonu, 1971 - 1973 yıllarında, Cezayir, Irak ve Libya petrol yataklarının

devletleştirilmesiyle gelmiş ve petrolden başka kaynakları üretmeye ve kullanmaya hazırlıksız olan batılıları gafil avlamıştır. Batılı ülkeler, on yıllardan beri kendi topraklarındaki petrol üretimini toplam hacmini arttırmamışlardır. Şimdi de kendi mamüllerinin fiyatlarını artırarak, üçüncü dünya ülkelerinin uzattığı petrol faturasının toplamını düşürmeye çalışmaktadırlar."

Pravda'dan sonra Sovyet TASS Ajansı da konuyla ilgili bir yorum yayınlarak "yedi kız kardeş" diye anılan uluslararası petrol kartelinin, piyasaya yakıt sevkiyatını frenleyerek sonuçta fiyatların kronik olarak artmasına neden olan "petrol açlığı"ni pompaladığını bildirdi. TASS'ın açıklamasına göre, gelişmekte olan ülkelere alınan petrolden sağlanan kazancın yüzde 60'ından fazlası petrol tekelilerinin kasasına giriyordu.

Petrol bunalımı dışı bağımlılığın ürünü

ye'nin dışı ticaret ilişkilerinden kaynaklanan kaybı yanında çok küçük kalmaktadır. 1973 - 78 döneminde ithal malları fiyat artışlarının Türkiye'ye getirdiği ek döviz yükü 10,1 milyar doları bulmuştur. Buna bir de ihraç ve ithal malları fiyatlarındaki oransız gelişmeden doğan ek döviz yükü 12,3 milyar doları bulmaktadır. Bu, petrol fiyat artışından doğan yükün üç katından fazladır. Dolayısıyla, bugünkü durumun sorumlusunun OPEC ülkeleri olmadığını ortadadır.

Kaldı ki, petrol fiyatlarından bu denli etkilenmenin temelinde de petrole dayalı enerji ve sanayi yapısı yatmaktadır. Türkiye'deki birincil enerji tüketimi içinde petrol ürünlerinin payı 1962 - 75 döneminde yüzde 18,9'dan yüzde 51,4'e yükselmiş, buna karşılık, hidrolik enerjinin payı ancak yüzde 5,5'e ulaşabilmiştir. Elektrik

enerjisi üretiminin de 1/3'ü petrole dayalıdır. Sanayide yakıt yağı (fuel oil) kullanımına dayalı teknolojilere öncelik verilmiş (örneğin çimento üretiminde), büyük ölçüde petrol savurganlığına yolaçan karayolu taşımacılığı teşvik edilmiştir. Kitle taşımacılığının geliştirilmesi yerine kentiçi ulaşımda taksit ve dolmuşlar ağırlık kazanmış, otomotiv tekelilerinin etkisiyle özel oto kullanımı özendirilmiştir. 1978 yılında ülkemizde tüketilen 16,9 milyon ton petrolün nerelerde kullanıldığına baktığımızda bu durum açıkça ortaya çıkmaktadır. Buna göre, toplamın yüzde 38,9'u sanayide, yüzde 6,5'i ısıtmada olmak üzere yüzde 45,4'ü yakıt yağı olarak tüketilmiştir. Taksit, dolmuş ve minibüslerde kullanılan benzin, toplamın yüzde 7,8'ini, özel otolarda kullanılan ise yüzde 5,6'ını oluşturmuştur. Otobüs ve

kamyonlarda kullanılan motorin ise toplam tüketimin yüzde 27,7'sini bulmuştur. Bu rakamlar Türkiye ekonomisinin petrole ne denli bağımlı olduğunu, daha doğrusu bağımlı hale getirildiğini kanıtlamaktadır.

OPEC zamlarının önümüzdeki dönemde de süreceği düşünülecek olursa, çözüm, ulusal petrol ve diğer enerji kaynaklarının etkin bir biçimde kullanılması, ekonominin petrole bağımlılığını hızla azaltacak önlemlerin belirli bir plan çerçevesinde, zaman geçirmeden uygulamaya konmasıdır. Bugün ancak yüzde 8,5'i kullanılan hidrolik enerji kaynaklarının değerlendirilmesi, demir ve demir yolu taşımacılığının geliştirilmesi, kitle taşımacılığına önem verilmesi, böyle bir politikanın vazgeçilmez öğelerini oluşturmalıdır. Petrol arama, arama ve dağıtım alanlarındaki yabancı petrol tekelilerinin etkisine, ulusallaştırılma yoluyla son verilmesi zorunludur. Kısa dönemde ise, en azından petrol faturasındaki artış sınırlayabilmek için, özellikle sosyalist ülkelerden yapılan bağlantılı ithalata öncelik verilmesi gereklidir.

Bugünkü durumun sorumlularının yerli ve yabancı tekeliler ile onların güdümündeki siyasal iktidarlar olduğu gözönünde bulundurulduğunda, yukarıda sıralanan önlemlerin bu çevrelerin çıkarları ile çatışacağı ortadadır. Dolayısıyla, bu çevrelerin uzlaşma politikası izleyen bugünkü siyasal iktidarın, bu temel tavır ve tutumunu değiştirmede süreci, petrol sorununu çözmede başarılı olacağını beklememek gerekir. Görünen odur ki, petrol fiyat artışları ülke içindeki enflasyonu körüklemeye, döviz darboğazı sorununu ağırlaştırıyorsa devam edecektir.